

Täysistunto

Keskiviikko 18.4.2018 klo 13.59—21.59

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 35/2018 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan, liikenne- ja viestintävaliokunnan, maa- ja metsätalousvaliokunnan, talousvaliokunnan ja työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan on annettava lausunto.

Asia pyydettiin pöydälle tähän täysistuntoon 11.4.2018 pidetyssä täysistunnossa.

Lähetekeskusteluun varataan 2 tuntia eli kello 14—16. Mikäli puhujalistaa ei ehditä an-
netussa ajassa käydä loppuun, asiakohdan käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan tämän
päivän istunnossa muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi. Jos keskustelu asiasta puoles-
taan päättyä ennen sille varatun määräajan päättymistä, siirrytään päiväjärjestyksessä seu-
raavaan, 4. asiakohtaan.

Muistutan edustajia uusista, tänään voimaan tulleista puheikasuosituksista, joiden mu-
kaisesti esittelypuheenvuorojen suositeltava pituus on enintään 10 minuuttia ja puhujako-
rokkeelta pidetyn puheenvuoron suositeltava pituus on enintään 7 minuuttia. Paikalta pi-
detyn puheenvuoron pituus on enintään 3 minuuttia.

Keskustelu

14.02 **Hanna Sarkkinen vas:** Arvoisa puhemies! Kasvupalvelulakiesitys herättää enem-
män kysymyksiä kuin tarjoaa vastauksia. Se johtuu osittain siitä, että antamatta on esitys
kasvupalveluiden rahoituksesta sekä työllisyyspalveluiden varsinaisesta sisällöstä. Koko-
naisuutta on erittäin vaikea arvioida ilman tietoa esimerkiksi siitä, mitä tapahtuu kuntien
työttömyyssakoiille tai miten palkkatukimäärärahoja tulevaisuudessa käytetään tai millai-
nen työnhakijan palveluprosessi on uudessa järjestelmässä. Meillä ei ole myöskään tietoa
vielä siitä, miten viranomaispäätöksenteko, kuten tukien maksatukset, sovitetaan yhteen
yksityistettävien työllisyyspalveluiden kanssa. Miten eduskunta voi arvioida kasvupalve-
lulakia, kun meille ei ole annettu vastauksia näihin olennaisiin kysymyksiin?

Arvoisa puhemies! Suuri huoli kasvupalveluiden suhteen liittyy rahoitukseen. Nykyisin
valtion TE-palveluiden hoitamat työllisyyspalvelut ja elyn kasvupalvelut siirretään maa-
kuntien vastuulle, ja niiden rahoitus siirretään maakunnille yleiskatteellisena valtionosuus-
tena. Vaarana on se, että työllisyyden hoitoon ja yrityspalveluihin nykyään käytetyt rahat
käytetään jatkossa muihin tarkoituksiin, lähinnä sosiaali- ja terveydenhuoltoon. Uhka on
todellinen, sillä hallituksen sote-malli kasvattaa kuluja, mutta rahoitusta leikataan, ja toi-
saalta sote-palvelut ovat vahvasti lakisääteisiä subjektiivisia oikeuksia, toisin kuin kasvu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 37/2018 vp

palvelut ja työllisyyden hoito. Kun maakunnilta loppuu raha eikä niillä ole verotusoikeutta, jonka kautta kassaa tilkitä, jää ainoaksi mahdollisuudeksi leikata ensimmäisenä muista palveluista, esimerkiksi työllisyyden hoidosta tai kotouttamisesta. Nämä rahoitukseen liittyvät uhkakuvat voitaisiin kuitenkin välttää esimerkiksi antamalla maakunnille verotusoikeus tai korvamerkitsemällä työllisyyden hoidon ja kotouttamisen rahoitus valtionosuuksissa.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä todetaan, että uudistuksen tavoitteena on avata kasvupalveluiden markkinoita ja lisätä kilpailua. Maalaisjärjellä olisin kuvitellut, että lain tavoite on parantaa työllisyyspalveluita ja lisätä maakuntien elinvoimaa ja tukea aluekehitystä. Mutta ei, hallituksen tavoite on avata markkinoita. Se toki selittää monia tehtyjä valintoja. Se selittää esimerkiksi sen, miksi maakunnat pakotetaan erottamaan järjestäjä ja tuottaja toisistaan totaalisesti, vaikka kunnissa on vastaavista tilaaja—tuottajamalleista huonoja kokemuksia. Markkinoita halutaan avata erityisesti työnvälitykseen ja työttömien ohjaamiseen ja palveluun liittyen, vaikka hallituksen esityksen perusteluissa todetaan, että kansainvälisten tutkimusten perusteella ei ole näyttöä siitä, että yksityinen työvoimapalvelu olisi parempaa. Kyse on siis ideologiasta, ei paremmista palveluista tai kustannustehokkuudesta. Miksi palveluiden ulkoistaminen on asetettu uudistusta ohjaavaksi tavoitteeksi, vaikka sen autuaallisuutta ei ole pystytty perustelemaan?

Arvoisa puhemies! Laki on yksityistämisen velvoittavuuden suhteen ristiriitainen. Toisaalta perusteluissa todetaan monessa kohtaa, että tavoitteena on siirtää palveluiden tuotanto markkinoille, ja järjestäjää velvoitetaan pykälissä luomaan markkinoita ja valinnanvapautta. Kuitenkin toisaalla todetaan, että maakunta voi tuottaa palvelut itse. Miten voi olla, että maakuntajärjestäjää velvoitetaan avaamaan markkinat toisessa pykälässä mutta toisessa pykälässä maakuntatuottajalle sanotaan, että palvelut voi tuottaa myös itse? Joka tapauksessa pykälät velvoittavat yhtiöittämään kilpailun piirissä olevan palvelutuotannon, eli vaikuttaa siltä, että käytännön lopputuloksena maakunnissa on pakkoyhtiöittäminen tai julkisen työvoimapalvelun totaalinen alasajo. Kasvupalveluiden tuottamisessa on jo nyt mukana paljon yrityksiä tuottamassa esimerkiksi koulutuksia, eikä se ole ongelma. Hallituksen tavoitteena on kuitenkin ulkoistaa nykyisin viranomaisten vastuulla olevaa työvoimapolitiittista ohjausta. Lakiesityksen arvioinnin kannalta on olennaista saada vastaus kysymykseen siitä, minkälaista suoraa tai välillistä määräysvaltaa työttömien palveluprosessin ulkoistamisessa siirretään viranomaisilta yrityksille. Tuleeko yrityksille mahdollisuus antaa työttömyysturvan maksajalle lausuntoja, jotka voivat johtaa karenssiin tai muihin sanktioihin? Hallitus puhuu siitä, että nyt työllisyyspalveluihin tulee valinnanvapaus. On kuitenkin pakko kysyä, mitä valinnanvapaus tarkoittaa palveluissa, joihin osallistuminen on tiukasti sanktioitu.

Arvoisa puhemies! Keskeinen kysymys, joka jää osittain auki, on kuntien ja maakuntien suhde kasvupalveluiden tuottajina. Kunnat tuottavat nykyisellään yleiseen toimivaltaan perustuen laajasti erilaisia kasvupalveluja. Tätä lakiesitys ei riittävästi tunnista. Kuntien vastuut jäävät sinällään ennalleen, mutta kun kasvupalvelut vastuutetaan maakunnalle, niin herää kysymys siitä, mikä on kuntien kyky ja motivaatio osallistua kasvupalveluiden tuotantoon, erityisesti kiristyvissä taloudellisissa olosuhteissa, tai aiheutetaanko tilanne, että maakunnat ja kunnat tekevät päällekkäistä työtä esimerkiksi yrityspalveluissa. Moni kunta ja erityisesti isot kaupungit olisivat halunneet työvoimapalveluiden kokonaisuuden itselleen hoidettavaksi, mutta sitä ei mahdollisteta muuten kuin pääkaupunkiseudun osalta, ja sen osalta erillisjärjestely vaikuttaa sekavalta ja toimintaa vahvasti rajoittavalta. Laissa oli-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 37/2018 vp

si harkittava sen mahdollistamista, että maakunnat voisivat omalla päätöksellään antaa kasvupalvelutehtävät kuntien hoidettavaksi myös pääkaupunkiseudun ulkopuolella. Esimerkiksi Tampereen seudulla on kokeilun kautta saatu tästä kuntien laajasta vastuusta hyviä kokemuksia, eikä näitä hyviä kokemuksia tulisi nyt heittää romukoppaan. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Puhemies Paula Risikko: Avaan tässä vaiheessa debattikeskustelun, koska sellaista toivomusta täällä on, noin puoleksi tunniksi. Pyydän niitä henkilöitä, jotka haluavat osallistua, painamaan V-painiketta ja nousemaan seisomaan.

14.09 Timo Kalli kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lounais-Suomen positiivisesta rakennemuutoksesta johtuen Suomessa monissa kunnissa on synnitetty erilaisia kasvu plus -ohjelmia, ja erityisen hyvä nyt, että tämä lakiesitys mahdollistaa sen, kun muodostetaan yhteistä tahtoa, kootaan yhteen eri päätöksentekuelimiä, että tällä voidaan nyt palvella yksittäisten kuntien kasvuohjelmia. Sen tähden on tärkeätä, että samalla kun syntyy sote- ja maakuntauudistus, voidaan tällä yhteisellä tahdonmuodostuksella vauhdittaa yksittäisten kuntien kasvuohjelmia ja priorisoida niin, että niitä vahvuuksia, joita yksittäisissä kunnissa on, voidaan niillä resursseilla, joita maakunnassa on, parhaalla mahdollisella tavalla vauhdittaa.

Kysynkin vastaavalta ministeriltä: oletteko tietoinen, että näitä kasvuohjelmia Suomen kunnissa ja erityisesti läntisessä ja lounaisessa Suomessa on erittäin paljon?

14.10 Tarja Filatov sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Silloin kun ministerit esittelivät tämän lain mutta emme päässeet käymään debattia, kävi ilmi, että näissä aluekehityspalveluissa ei juurikaan muutosta tapahdu, mutta ministeri Lindström esitteli ison osan muutoksia, jotka ovat tulossa tämän kasvupalvelulain seurauksena työvoimapolitiikan puolelle. Mutta me emme tiedä, mitä ne ovat. Niin kuin tässä äsken sanottiin, rahoituspalvelu on auki, se, mitä tulee tapahtumaan yritys- ja työvoimapolitiikassa, on auki, se, millaisia pilotteja te tuotte tähän eduskuntasaliin, on auki. Voisitteko te avata tätä puolta nyt, koska ne ovat oleellisia tämän käsittelyn näkökulmasta eduskunnassa?

Ja ihan konkreettinen kysymys, jota en ymmärrä tässä mallissa: Suomi on saanut kiitosta, ja meidät on Euroopan tasollakin palkittu siitä, että meillä on monialaiset työvoiman palvelupisteet, joissa sosiaalitoimi, Kelan kuntoutuspalvelut ja työvoimapolitiikka toimivat yhdessä, ja nyt tämä lainsäädäntö puretaan. Ajatus on se, että maakunnat ikään kuin jotenkin osaisivat rakentaa nämä kokonaisuudet, joissa [Puhemies koputtaa] sote-palvelut ja työvoimapolitiikka toimivat yhdessä. Mutta kun asiakas valitsee, [Puhemies: Aika!] minne sote-palveluihin hän menee, niin miten tämä integraatio tässä mallissa toteutuu?

14.12 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen hieman huolestunut — olen myös perustuslakivaliokunnan jäsen — näistä sadoista laeista, jotka ovat nyt tässä maakuntapakettissa auki, ja tästä valmistelusta, ja saa nyt nähdä, mitä perustuslakivaliokunta tästä sanoo. Mutta kun ajattelee erityisesti näitä paljon palveluja tarvitsevia ja ehkä väärissä jonoissa olevia, niin miten tässä uudessa mallissa huolehdittaisiin heistä? Tämä tuli eilen kehyskeskusteluissa esille, kun ministeri Lindström kertoi, että nyt aletaan selvittää näitä ihmisiä, jotka ovat ehkä väärissä jonoissa siinä mielessä, että he eivät ole työllistämismahdollisuuksien parissa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 37/2018 vp

Jotenkin olin yllättynyt, kun tästä on puhuttu jo pari vuotta, että miten tämä työ vieläkin on kesken. Haluaisin nyt tietää, ennen kuin me siirrymme tällaisiin malleihin, miten näiden ihmisten tässä myllerryksessä käy ja paheneeko heidän tilanteensa.

14.13 Timo V. Korhonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kokonaisuutena tämä laki on hyvä. Aluekehittäminen ja kasvupalvelut sekä tähän kokonaisuuteen liitetty kotouttaminen muodostavat käytännössä merkittävän kokonaisuuden tuleville maakunnille, suorastaan tällaisen ytimen elinvoimatehtäville. Tämä antaa voimaa maakuntien keskeiselle roolille eli maakuntien elinvoiman vahvistamiselle.

Miten tämä lakikokonaisuus näkyy sitten tässä aluekehittämisessä? Minun täytyy myöntää, että siinä on minulla muutamia pieniä kysymysmerkkejä. Yksi on ainakin se, että nyt tämän lain rajoitteena maakunnan monialaisuuden näkökulmasta on ehkä se, että kyse on yhden hallinnonalan säädöksistä, ja kun tätä esitystä katsoo, niin minä pohdiskelen, onko tähän lainsäädäntöön riittävän selvästi nyt kirjattu tämä laaja-alaisen, hallinnonalat ylittävän aluekehittämisen idea. Kysynkin, kun tämä säädös näyttää vähän kevyehköltä, [Puhemies koputtaa] miten ministeri näkee, olisiko tätä ideaa [Puhemies: Aika!] syytä vahvistaa.

14.14 Ilmari Nurminen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tosiaankin tässä esityksessä kasvupalvelut tullaan yksityistämään ja yksityiset jatkossa voivat tehdä palvelutarvearvioita, jotka voivat johtaa jopa karensseihin työttömillä.

Mutta kysyisinkin tästä julkisuudessa esillä olleesta Australian opintomatkastasta. Ilmeisesti ministeriön virkamiehet yhdessä näitten yksityisten isojen palveluntuottajien kanssa ovat käyneet Australiassa tutustumassa heidän palveluihinsa, joissa työllisyyspalvelut on kokonaan ulkoistettu, ja Australiassa käydään tällä hetkellä keskustelua vahvasti kermankuorinnasta ja muusta. Kysyisinkin ministeriltä: minkätasoinen opintomatka tässä valmisteluvaiheessa on tehty Australiaan, ja minkä takia Suomen malli näyttääkin paljon Australian mallilta? Eli tästä kaipaisin vähän selvitystä, koska tämä on erittäin tärkeä asia ja tässä avataan markkinoita yli 100 miljoonalla.

14.15 Mari-Leena Talvitie kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tällä hetkellä meidän työllisyydenhoidon haaste on nimenomaan se, että rahoitusvastuu, työkalut ja sitten se järjestämisvastuu eivät ole samalla organisaatiolla, ja näen, että maakuntauudistus ja myöskin tämä kasvupalvelu-uudistus mahdollistavat sen, että me pystymme tulevaisuudessa katsomaan, että sekä rahoitusvastuu työttömyyskorvausten osalta että työkalut, millä työttömyyteen vastataan, että sitten myöskin järjestämisvastuu ovat samalla organisaatiolla, ja tämä on yksi keino edetä tässä.

Tässä kasvupalvelulaissa on tämä allianssimalli, ja kysyisin ministereiltä: minkälaisia mahdollisuuksia allianssimallin toteuttamiseen on, ja miten sitten pystytään siinä allianssimallissa vielä tukemaan sitä, että nämä työkalut ja järjestämisvastuu ja rahoitusvastuu ovat samoissa käsissä?

14.16 Olli-Poika Parviainen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Vaikka sote näyttääkin olevan menossa maakunnille, pitäisin edelleen parhaana sitä, että erityisesti suurilla kaupungeilla mutta ylipäätään kunnilla olisi paremmat mahdollisuudet huolehtia työllisyys- ja kasvupolitiikasta kuin mitä nyt ollaan tarjoamassa. Tieto on kuitenkin siellä kunnissa, ja kaikki se ei siirry maakuntiin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 37/2018 vp

On myös syytä muistaa, että maakuntamalli ei tule poistamaan rajapintoja palvelujen — esimerkiksi sote-palvelujen ja työkykyä edistävien palvelujen — väliltä, koska se rajapinta tulee sinne maakuntien sisälle, erityisesti suurissa maakunnissa, joissa elinvoima-asiat ovat todennäköisesti eri liikelaitoksessa kuin sote-asiat. Eli sikäli tätä ajatusta, että maakuntamalli nyt jotenkin purkaa siilot työllisyydenhoidossa ja kasvupalveluissa, pidän ylioptimistisena.

Toivoisin, että jonkinlainen kuntavastuu järjestettäisiin jatkossakin. Edustaja Sarkkinen esitti yhden mallin omassa hyvässä puheenvuorossaan, ja mietin, että voisi miettiä rinnakkaisia malleja. Yksi voisi olla esimerkiksi se, että kuntavastuun saisi 50 000 asukkaan väestöpohjalla, tai jotain muuta. Mikä on ministerin kanta?

14.17 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten on todettu, avoimia kysymyksiä tämän uudistuksen käytännön vaikutuksista on edelleen valtavasti, mutta sen sijaan tämän esityksen perusteella käy kyllä ilmi hallituksen tahto seuraavaksi tehdä työvoimapolitista bisnestä. [Eero Heinäluoma: Näin on!] Tämä esitys on voimakkaasti markkinaehtoisuuteen nojautuva, tässä ollaan nyt luomassa 300 miljoonan markkinat, joihin myöskin siirretään uusia tehtäviä, sellaisia, jotka tällä hetkellä tehdään viranomaistyönä.

Sen sijaan esityksen perusteella ei käy ilmi, miksi näin on perusteltua tehdä. Hallituksen omassa lakiesityksessä todetaan, että kansainvälisten tulosten perusteella ei voida pitää yksityistä palveluntuottajaa julkista parempana työllisyysvaikutusten osalta. Työvoimapolitisten ulkoistaminen ei yleensä näytä johtavan toivottuihin tehokkuushyötyihin. Joten itse haluaisin kuulla ministeri Lindströmin vastauksen ei ainoastaan tämän Australian matkan yksityiskohdista vaan ennen kaikkea siihen kysymykseen, miksi Suomen kaltainen maa ottaisi mallia maailman radikaaleimmalta yksityistäjältä työvoimapolitiikassa.

14.18 Arto Satonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En tiedä, mitä kohtaa edustaja Andersson luki, mutta ainakin tässä minulle jaetussa lakiesityksessä lukee kyllä ihan selvästi, että ”yksityisellä tuotannolla voidaan parhaimmillaan päästä 5—15 prosenttia parempaan nettovaikuttavuuteen kuin vastaavalla julkisella tuotannolla”, nimenomaan työllisyyspalveluihin liittyen. Mutta uskon kyllä itsekin niin, että tämä koskee ennen kaikkea niitä työntekijöitä, joilla on hyvä työmarkkina-asema, jolloin on helposti töitä löydettävissä.

En halua nyt lähteä sitä arvostelemaan, mistä on oppia otettu, mutta on kyllä totta, että näissä Australian kokemuksissa vaikeimmin työllistyvien osalta tämä järjestelmä ei ole toiminut parhaalla mahdollisella tavalla. Minunkin mielestäni kannattaa vielä valiokunnassa kyllä tarkastella sitä, onko viisasta, että pitkäaikaistyöttömien ja niiden nuorten toiminta, jotka ovat käytännössä ilman työkokemusta, ovat myös tässä samassa, vai pitäisikö ne eriyttää.

14.19 Mikaela Nylander r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Muutama sana tästä Uudenmaan erityisratkaisusta: Nythän on ajateltu, että Uudenmaan kasvupalveluiden järjestämisvastuu osoitetaan kuntayhtymälle, jonka perustavat Helsinki, Espoo, Vantaa ja Kauniainen. Muilla kunnilla olisi mahdollisuus liittyä tähän kuntayhtymään jäseneksi. Kuitenkin tässä todetaan myös, että kuntayhtymä järjestää kasvupalvelut koko maakunnan alueella myös niille kunnille, jotka eivät kuulu tähän kuntayhtymään. Minun mielestäni

Pöytäkirjan asiakohta PTK 37/2018 vp

tämä Uudenmaan erityisratkaisu on äärimmäisen sekava, ja oikeasti puhutaan, että muut kunnat melkein joutuvat liittymään tähän kuntayhtymään — eikö näin? Olisi mielenkiintoista ja tarpeellista kuulla nyt ministereiden arvioita tästä Uudenmaan tilanteesta, että onko tämä loppuun asti mietitty.

14.20 Peter Östman kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tärkeä kysymys on se, kuka järjestää ja kuka tuottaa työllisyyspalvelut ja kuka myöntää tuet. Ne eivät saisi jäädä hajanaiseksi kokonaisuudeksi. Jos työllisyys halutaan kasvuun, niin kuin minä olettaisin, että hallitus haluaa ja me kaikki haluamme, niin on päästävä eroon Suomen hajanaisesta palvelurakenteesta ja pitkälti vain nettiin keskittyvästä palveluneuvonnasta. Nyt pitäisi saada aikaan selkeä kokonaisuus, jossa kunnat toimisivat palveluiden tuottajina ja maakunta hoitaisi kuntien välisen yhteistyön. Samalla meidän tukijärjestelmämme pitäisi selkeyttää ja yksinkertaistaa. KD:n kannustava perusturvamalli yhdistäisi perustukimuodot yhdeksi tueksi ja tekisi työnteosta kannattavaa. Tämä maakuntauudistus voisi olla vuosisadan mahdollisuus uudistaa ja yksinkertaistaa sekä TE-palvelut että sosiaaliturva.

14.21 Merja Mäkisalo-Ropponen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yksi suurimpia ongelmia tässä lakipaketissa on yleiskatteellisuus. Kaikki tiedämme sosiaali- ja terveystoimen resurssipaineet ja myös sen velvoittavan lainsäädännön. Sosiaali- ja terveydenhuollossa on hyvin vaikea ennakoida tilanteita etukäteen, ja esimerkiksi joku suuri onnettomuus maakunnassa voi sekoittaa sote-budjetin aivan täysin. Ja jos kaikki rahat menevät sosiaali- ja terveystoimeen, niin miten vaikeimmin työllistettävien palveluiden käy? Minun mielestäni minimipalveluiden luetteleminen ei riitä turvaamaan pitkäaikaistyöttömien palveluita.

14.22 Heli Järvinen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kuten edustaja Olli-Poika Parviainen omassa puheenvuorossaan sanoi, kunnissa on usein paras tietämys ja taito työllistää työttömiä ja etenkin pitkäaikaistyöttömiä. Kunnilla on ollut myös selkeä kannustin hoitaa työttömiä ja järjestää työllistämispalveluja, mutta kasvupalvelulain yhteydessä tämä kannustin heikkenee suhteessa maakuntiin. Päinvastoin maakunta saattaa saada lisää rahaa silloin, kun työttömiä on paljon ja työttömyys korkealla, eli kannustin saattaa jopa kääntyä päinvastaiseksi. Ja siksi kysyn työministeri Lindströmiltä: miten voi olla, että se paras paikka hoitaa tätä ongelmaa on maakunta, jossa ei tunneta tarkkaan niitä paikallisia ihmisiä, paikallisia ongelmia ja jossa toisaalta myös kannustimet ovat pääläellään?

14.23 Mika Niikko ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ihmettelen kovasti, miksi kunta, joka tuntee asukkaansa, jätetään sivustakatsojaksi, kun eri työllisyyspalvelut siirtyvät voittoa hakevien yritysten asiakkaiksi. Tämähän tarkoittaa sitä, että kun nyt esimerkiksi työn nuori ja vaikeasti työllistyvä henkilö ovat tähän mennessä saaneet kunnasta kokonaisvaltaista tukea monelta eri sektorilta, niin sitten tulevaisuudessa tämä mahdollistaisi yritykselle sen, että he tekevät vain sen oman viipaleensa sen asiakkaan elämästä, ja se ei välttämättä johda siihen toivottuun tulokseen, jos kokonaisuutta ei osata yhdessä toimistossa ottaa huomioon.

Maakuntien kasvupalveluista ja alueiden kehittämisestä pidetään kyllä hyvää huolta, ei siinä mitään pahaa ole, mutta yksittäisen ihmisen näkökulmasta katsoen alueella, jossa hän

Pöytäkirjan asiakohta PTK 37/2018 vp

asuu, ei ole merkitystä, jos hän ei saa töitä lainkaan. Nyt kysynkin ministeriltä: Esimerkiksi maaliskuusta saakka täällä Uudenmaan alueella järjestöt eivät ole enää saaneet laisinkaan sitä palkkatukea, jolla työllistetään vaikeasti työllistyviä nuoria, ja he eivät kelpaa yritysten työllisyyspalveluiden piiriin. [Puhemies koputtaa] Yritysten piirissä olisi kyllä rahaa, [Puhemies: Aika!] mutta siellä ei ole paikkoja avoinna, joten eikö tällaisia epäkohtia voida korjata? Nämä ovat vuodesta toiseen olleet [Puhemies: Aika!] esillä tässä talossa.

14.24 Kimmo Kivelä sin (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Todellakin mittavista taloudellisista resursseista ja niitten siirrosta on kyse. Maakunnille siirtyy noin 700 miljoonaa euroa, ja rakennerahastojen kautta erillisrahoitusta kohdennetaan 400 miljoonaa euroa, niin että ei todellakaan ole mistään nappikaupasta kyse.

Täällä on kysytty allianssimallin perään. Siinä on paljon suuria mahdollisuuksia, mutta eikö niin, arvon ministerit, että allianssimalli — vähemmällä enemmän, se kai on kiteytetynä se — voi toimia vain ja ainoastaan siinä tilanteessa, että joku on aidosti aloitteellinen ja veturi ja että asioita ei hoideta vain niin sanotusti toisella kädellä toisen käden ollessa taskussa?

14.25 Antti Rantakangas kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hyvä, että nyt puhutaan alueitten kehittämisestä ja kasvupalveluista, kun sote- ja maakuntauudistuskokonaisuudessa juuri elinvoiman ja tulojen tuottaminen on jäänyt lapsipuolen asemaan. On hyvä, että nyt keskustellaan siitä, miten kukin maakunta voisi kehittyä ja siellä voisi vahvistua työllisyys ja sitä kautta hyvinvointi.

Täällä on kritisoitu, että ei saisi tehdä uudistuksia. Eilisessä keskustelussa SDP:hän sanoi, että pitää tehdä uudistuksia, pitää tehdä uudistuksia. Nyt, kun niitä tehdään, täällä ollaan niin kuin jarrut päällä, [Pia Viitasen välihuuto] ja sillä tavalla voi sanoa, että puheet ja teot eivät ole ihan tasapainossa.

Edustaja Sarkkinen kysyi, onko kunnilla motiivia nyt tehdä kasvupalvelujen tuottamista. Totta kai on motiivia, koska kuntien päätehtävä on huolehtia oman kunnan elinvoimasta, vetovoimaisesta elinvoimasta. Sitä parempaa motiivia ei ole olemassakaan. Sillä turvataan se, että kunnat pitävät asukkaansa ja saavat uusiakin asukkaita omaan kuntaansa, niin että siitä ei tarvitse huolehtia, se varmasti toteutuu.

14.26 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä uudistuksia saa ja pitää tehdä, mutta uudistusten täytyy olla sellaisia, jotka parantavat nykytilaa, jotka parantavat työllisyyspalveluita, jotka parantavat kasvupalveluita.

Esimerkiksi tämä rahoituskuvio: Kyllä on aito huoli siitä, että kasvupalveluihin suuntautuva rahoitus vähenee jatkossa tämän uudistuksen myötä, kun ei ole korvamerkintää. Rahoitus menee yleiskatteelle, ja eduskunta ei voi edes ohjata sitä, kuinka paljon myönnettyistä määrärahoista todella käytetään kasvupalveluihin ja työllisyydenhoitoon. Tai maakunnilla ei ole verotusoikeutta, jolla ne voisivat sitten hankkia lisää rahaa kasvupalveluiden tuottamiseen. Näen, että tältä osin uudistus uhkaa vähentää kasvupalveluihin ja työllisyyspalveluihin suunnattua rahaa ja siten heikentää nykytilaa.

Toinen koskee tätä yksityistämistä: En ole saanut perusteita sille, miksi yksityistäminen parantaisi palveluita ja miten työttömän palveluprosessi tulee tässä yksityisten tuottajien maailmassa toteutumaan. [Puhemies: Aika!] Uudistukset pitää pystyä myös perustelemaan, edustaja Rantakangas.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 37/2018 vp

14.27 **Harri Jaskari kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puheenjohtaja! On aika mielenkiintoista kuunnella tätä keskustelua, kun aina me löydämme vain ongelmia, emmekä löydä niitä mahdollisuuksia, mitä tämä voisi tuoda.

Minä en myöskään ole saanut perustelua siitä, etteikö tämä parantaisi. Minkä takia tämän pitäisi välttämättä aina huonontaa? Nythän tulee esimerkiksi työvoimapalveluihin useampia eri toimijoita, ja jos laitetaan samanlaiset edellytykset, niin siinä parhaimmat toimijat voittavat, ja sitten sen seurauksena työttömät voivat myöskin katsella niitä parhaita palveluita.

Olemmeko kaikki yhtä mieltä, että nykyiset palvelut ovat riittäviä? Tämä antaa mahdollisuuden niihin parempiin palveluihin. Nyt vaan annetaan yhtäläiset edellytykset — eikö näin, herra ministeri? — eri toimijoille aidosti toimia samassa ryhmässä, ja parhaimmat voittavat, ja ihmiset valitsevat parhaat palvelut, mikä johtaa työllistymiseen.

14.28 **Laura Huhtasaari ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Jaskari, siinä vaiheessa, kun hallitus tuo täydellisen esityksen, niin silloin oppositio ei nosta mitään huolia tai ongelmia.

Vaikeasti työllistyviin luetaan pitkäaikaistyöttömiä ja osatyökykyisiä. Heitä on arviolta 100 000. Minä ainakin olen erittäin halukas kehittämään pitkäaikaistyöttömien työllisyysmahdollisuuksia näissä kunnissa. Mutta tähän liittyy nyt paljon huolia, esimerkiksi siitä, korvamerkataanko vaikeasti työllistyvien elämänhallinnan ja työllisyyden tukemiseen varmasti se raha, jotta me saamme tätä asiaa vietyä eteenpäin ja parempaa uudistusta aikaiseksi.

Lisäksi, onko tässä riittävän selkeästi määritetty kokonaisvastuunkantaja, niin ettei se häviä sinne ja loppujen lopuksi kukaan ei vastaa mistään?

14.29 **Olli-Poika Parviainen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tosiaan, Suomessa suurin osa niistä yrityksistä, jotka toimivat tässä rajapinnassa, ei myöskään tällä hetkellä tarjoa sellaisia palveluita, joita niiden odotetaan tarjoavan tässä uudessa mallissa. Se tarkoittaa, että varsin nopeasti pitää markkinoiden kyllä reagoida, jos kuvitellaan, että se osaaminen syntyy esimerkiksi vaikeasti työllistettävien tapauksessa näihin yrityksiin ihan tuosta vaan — onnea matkaan!

Mutta vielä palaisin tähän kasvupalveluiden rahoitukseen, koska se tosiaan on yleiskatteellista. On täysin ennakoitavissa, että kun tulevat maakuntavaltuustot joutuvat leikkaamaan palveluista, koska niitä tullaan rakenteellisesti alibudjetoimaan, niin on todennäköisesti paljon, paljon helpompaa leikata työllisyyspalveluista kuin sosiaali- ja terveyspalveluista. Tällöin voi käydä niin, että kun työllisyys heikkenee, se johtaa siihen tilanteeseen, että maakunnille jopa voidaan osoittaa yleiskatteellista rahaa työllisyystilanteen korjaamiseen mutta käytännössä, koska se ei ole korvamerkittyä, se voi upota myös sosiaali- ja terveyskuluihin.

Palaisinkin siihen, että tähän asiaan tarvitaan joku sellainen ratkaisu, joka aidosti ohjaa eikä luo tällaista loukkua.

14.30 **Eero Suutari kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kasvupalvelu on alueiden kehittämisen ytimessä tällä hetkellä. Täällä on minun mielestäni vähän virheelisiä ilmoituksia tehty esimerkiksi siitä, että tämä olisi yksityistämistä. Tämä tarjoaa myös mahdollisuuden maakunnalle aivan itsenäisesti päättää siitä, miten se järjestää nämä pal-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 37/2018 vp

velut. Siinä on myös se ero siihen Australian malliin, että Australiassa on varsin yksityiskohtaisesti ohjeistettu se, miten toimijat joutuvat sitä palvelua järjestämään, mutta täällä Suomessa saa jokainen maakunta järjestää sen joko itse omana palvelunaan tai sitten vaikka yhtiönä tai sitten ostaa sen palvelun yksityisiltä yrityksiltä ja niin poispäin.

Tässä minun mielestäni on kysymys siitä, että miten me saamme tehoa rekrytointipalveluihin, eli mikä työn pitäisi kohdata toista. Olisin ministeriltä kysynyt: onko esimerkiksi MTK:lla hyvät ajatukset tässä edessä, jos se haluaa maaseutusektorilla saada työn ja työntekijän kohtaamaan entistä paremmin?

Puhemies Paula Risikko: Otetaan tässä vaiheessa vielä kaksi lyhyttä puheenvuoroa, edustajat Lindtman ja Pirttilahti, ja sen jälkeen sitten ministereitten vastaus.

14.31 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eikö uudistusten idean pitäisi olla se, että korjataan se, mikä ei toimi, eikä rikota sitä, mikä toimii? Nyt tässä te olette ajamassa alas toimivat työvoimapalvelukeskukset, joissa nimenomaan kaikkein vaikeimmassa asemassa olevat työttömät ovat saaneet sitä palvelua, mitä tarvitaan, eri sektoreilta, sekä nämä erittäin hyviä tuloksia tuottaneet kuntakokeilut ollaan ajamassa alas, ja minkä takia?

Tässä tulee mieleen, kun tätä hallituksen esitystä katsoo, se vanha sanonta, että jos ainut työkalu kädessä on vasara, niin kaikki ongelmat näyttävät nauloilta. Tämä sopii sote-sektoriin, siellä ajetaan markkinamallia, yhtiöittämistä, liikenteessä ajetaan markkinamallia ja yhtiöittämistä, ja nyt nämä toimivat aktiivisen työvoimapolitiikan pohjoismaiseen malliin perustuvat työvoimapalvelut ollaan ajamassa markkinamalliin. Vaikeimmin työllistyvät jäävät tässä jalkoihin, ja kysymys on, miten he palvelut saavat.

Olen iloinen, että kokoomuksen johtava työvoimapolitiikan ajattelija [Puhemies koputtaa] Arto Satonen sentään väläytti, että täällä on korjauksia. [Puhemies: Aika!] Toivottavasti tämä ajatus leviää hallituspuoleissa.

14.33 Arto Pirttilahti kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä ainakin joissain osissa menevät puurot ja vellit sekaisin täällä, kun on tätä kasvupalvelua tuotu esille. Eli lyhyestihän tässä ei oikeastaan sen aluekehittämisen puolelle tule kovinkaan isoja muutoksia. Siellä kuntastrategiat ovat edelleen seutukuntastrategia ja maakuntaohjelma. Mutta toisaalta voidaan verrata, miten ne toteutetaan tällä hetkellä ja miten tulevassa: rahoitushan on yleensä ollut ely-keskusten muitten projektirahoitusten puolella, mutta nyt tavallaan maakunta tulee itse päättämään myös niistä kehittämisrahoista. Ja siellähän täytyy todellakin, niin kuin edustaja Suutari otti esille, olla fiksua päättäjiä, eli tehdään oma ohjelma ja lähdetään sitä omaa ohjelmaa toteuttamaan.

Tietenkinhän tässä on huolenaiheita, että millä tavalla se toteutuisi ihan kuntatasolla, kun katsotaan, että siellä on vahva toisen asteen koulutuskuntayhtymä, elinkeinoyhtiö, ja sitten tietenkin millä tavalla nämä kasvupalvelut ja oma elinvoimaisuus saadaan. Eli oikeastaan kysymys tähän pintaan: millä tavalla kasvupalvelujen ja elinvoimaisuuspalvelujen pinta tullaan hoitamaan, niin että se yhteistyö säilyy myös tässä allianssimallissa?

Puhemies Paula Risikko: Ja nyt molemmille ministereille 3 minuuttia. — Ministeri Lin-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 37/2018 vp

14.34 Elinkeinoministeri Mika Lintilä: Arvoisa puhemies! Kiitoksia kommenteista ja puheenvuoroista. Ihan muutama perusasia tähän alkuun:

Ei tässä olla mitään yksityistämässä. [Eero Heinäluoma: Oho!] Tässä tulee mahdollisuus yksityisiin palveluihin, ei olla yksityistämässä. Minun mielestäni tämä oppositiosta tuleva argumentointi, että kaikki yksityistetään, on aika tahditonta suorastaan. Eikä tässä olla mitään Australian mallia kopioimassa, voitte olla senkin puolesta levollisia.

Toisaalta sitten se, mitä vähän ihmettelen, on, että yllättävän vähän te luotatte maakunnallisiin päätöksentekijöihin. Nyt annetaan nimenomaan sinne maakuntiin mahdollisuudet tehdä päätöksiä siitä maakuntien näkökulmasta, lähtien niistä tarpeista, mitä siellä maakunnissa on. Vaikka tässä eduskuntasalissa on paljon suurta viisautta, niin en usko, että se toimii niin hyvin kuin se kohdennettu päätöksenteko siellä maakunnissa. Yleiskatteellisuutta täällä on kritisoitu. Pitäisin verrattain outona sitä ratkaisua, että kaikki rahat olisivat korvamerkattuja ja sen jälkeen me valitsisimme sitten suorilla maakuntavaaleilla maakunnalliset päättäjät, jotka toteaisivat, että nämä rahat on jo korvamerkattu. Minä luotan maakunnallisiin päätöksentekijöihin, siihen, että he varaavat ne riittävät resurssit, joilla he näkevät parhaiten toteutettavaksi kyseisen maakunnan tarpeet ja kehittämisen.

Se pitää muistaa myös, että kaikki karenssit, sanktiot ja etuuksiin liittyvät ovat viranomaispäätöksiä myös jatkossa, ja maakunnat hoitavat ne. Eli ei pidä nyt mennä sotkemaan, viranomaistehtävät ovat siellä maakunnilla, se on ihan selkeä asia. Ja ovathan elinvoimatehtävät tälläkin hetkellä kunnilla. Yleisen toimivallan puitteissa kunnat hoitavat elinvoimatehtävät, ja kyllä kuntien intressi on ilman muuta jatkaa myös siinä.

Edustaja Kalli kysyi, olemmeko tietoisia, että on kasvupalveluihin liittyviä hyviä projekteja menossa. Kyllä olemme tietoisia. Meillä on esimerkiksi Länsi-Suomen positiivisen rakennemuutoksen siltasopimus tällä hetkellä — ja itse asiassa olen tästä suoraan lähdössä sinne Varsinais-Suomeen ja huomenna tämän osalta liikkeellä — erittäin hyvä kahden maakunnan välillä käytävä kokonaisuus, ja toivon mukaan me pääsemme kopioimaan tätä muihinkin paikkoihin.

Edustaja Korhonen kysyi sitten, onko nämä rajat kirjoitettu selkeästi. Meillä on ministeriöitten välinen ja maakuntien välinen pyöreän pöydän keskustelu, jota TEM koordinoi, mutta siinä ovat kaikki ministeriöt mukana. Jos valiokunta viisautessaan näkee joitain tarkistuksia, täsmennyksiä siihen, niin se on tietysti hyvä varsinkin mietinnössä tuoda sitten esille. [Puhemies: Aika!]

Valitettavasti joudun jatkamaan seuraavassa puheenvuorossa.

Puhemies Paula Risikko: Sitten ministeri Lindström, enintään 3 minuuttia.

14.37 Työministeri Jari Lindström: Arvoisa puhemies! Tässä valmistelun yhteydessä ovat ely-keskusten ja TE-toimistojen edustajat olleet mukana eri alueiden maakuntavalmistelussa. Valmistelusta saatujen viestien perusteella — siis sieltä saatujen viestien perusteella — maakuntamallissa sote- ja kasvupalvelujen yhteensovittamisen nähdään helpottuvan nykyiseen TYP-toimintamalliin verrattuna. Tämä on siis palaute sieltä.

Tällä hetkellä TYP-toimintamallissa alueellisesti toimiva TE-toimisto sovittaa yhteen niitä TE-palveluja useaan alueeseen kuuluvan kunnan tai kuntayhtymän sote-palvelujen kanssa. Jatkossa sote-palvelujen ja kasvupalvelujen järjestämisvastuu alueella on yhdellä ja samalla toimijalla eli maakunnalla. Tämä helpottaa sitä yhteensovittamista. Nämä palvelut sovitetaan jatkossakin yhteen Kelan kuntoutuspalvelujen kanssa, ja myös kunnan

Pöytäkirjan asiakohta PTK 37/2018 vp

palvelut voivat olla osa tätä kokonaisuutta. Käytännössä maakunta voi organisoida työllistymistä edistävää monialaista palvelua tarvitsevien asiakkaiden palvelut esimerkiksi sote-keskuksen yhteyteen.

Sote-valinnanvapauslakiesitys sisältää maakunnan liikelaitokselle velvollisuuden jalkauttaa omalla vastuulla olevia sosiaalihuollon palveluja sote-keskusten yhteyteen, ja tämä sote-keskus voi myös tarjota kasvupalveluja. Täällä on nyt kysytty näitten vaikeasti työllistyvien ihmisten asemasta, niin muun muassa tällaista on mietitty: tässä on se yhteensovittaminen, ja siinä on paikka tarjota palveluja tällaisille ihmisille. On myös mahdollista, että maakunta ostaa tulevaisuudessa kasvupalveluna työttömille aivan uudenlaisia palvelukokonaisuuksia, jotka voivat sitten tarpeen mukaan sisältää kasvupalvelujen lisäksi joustavasti erilaisia työkyvynarviointipalveluja, työllistymistä edistäviä terveyspalveluja ja palveluja, jotka sisältävät esimerkiksi sosiaalisen kuntoutuksen elementtejä. [Välihuuto] — Niin, totta kai voivat, koska maakunnat itse päättävät, minkälaisia palveluja he kullekin alueelle haluavat. — Maakuntien yleiskatteellinen rahoitus mahdollistaa tällaiset palveluhankinnat. [Välihuutoja]

Tällaisia erilaisia joustavia palvelukokonaisuuksia halutaan kokeilla muun muassa näissä valmisteilla olevissa kasvupalvelupiloteissa. Hallitus on viime viikon kehysriihessä tehnyt päätöksen siitä, että osana kasvupalvelupilotteja käynnistetään yhteistyössä kuntien ja palvelutuottajien kanssa tällainen tulosperusteinen hanke — tulosperusteinen hanke — joka tähtää osatyökykyisten tai muiden vaikeammassa työmarkkina-asemassa olevien työllistymiseen. Tähän on varattu rahaa 5 miljoonaa euroa, ja tästä saatujen kokemusten perusteella siirrytään sitten siihen tulevaan maailmaan. Aivan kuten edustaja Jaskari täällä kertoi, yksityisten, julkisten, kuntien kaikki paras osaaminen pyritään saamaan yhteen niin, että työtön tai työvoimaa tarvitseva tulevaisuudessa saa parhaan mahdollisen palvelun.

Puhemies Paula Risikko: Otetaan jonkin aikaa vielä debattia.

14.40 Sirpa Paatero sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä on kaksi isoa ongelmaa: Toinen on järjestäjän ja tuottajan erottaminen, jolloin siirrytään samantyyppiseen maailmaan kuin täällä sote-puolella eli markkinaehtoisuuteen. Toinen on kuntien roolin väheksyminen. Kunnista jää nyt maksajia, koska ymmärtääkseni yhä edelleen sakkomaksuista noin puolet on jäämässä kuntien maksettavaksi samalla, kun lopetetaan ne TYPit, joista on erilaisia kokemuksia eri puolilla Suomea, ja lopetetaan nämä kuntakokeilut, jotka ovat olleet ensin pitkäaikaistyöttömille ja joista nyt Tampereen malli ynnä muut ovat olleet sitten vielä laajempia.

Tällä hetkellä kunnat satsaavat noin miljardin työllisyyden hoitoon, ja nyt tämän hallituksen mielestä on varaa heittää se hukkaan. Eli kunnat eivät saa enää osallistua kuin sitten näissä allianssimalleissa, joihinkin ehkä vielä tarvittaisiin lisäselvitystä.

Mielenkiintoista minun mielestäni tässä keskustelussa on, että verrataan Suomea Australiaan, kun meillä olisi Ruotsista, Tanskasta, muista Pohjoismaista loistavia kokemuksia kuntapohjaisesta työllisyyden hoidosta, joka [Puhemies: Aika!] voitaisiin ottaa välittömästi käyttöön.

14.41 Thomas Blomqvist r (vastauspuheenvuoro): Värderade fru talman! Tillväxttjänsterna är viktiga och jag tycker också att det är helt rätt att man har sökt en speciallösning för huvudstadsregionens städer i det här sammanhanget. Men jag skulle ändå ha några frågor

Pöytäkirjan asiakohta PTK 37/2018 vp

kring varför man har stannat just för en samkommunsmodell och hur man har tänkt att det övriga Nyland ska skötas, precis som ledamot Nylander här tidigare sade.

Eli haluan kysyä ministereiltä: miksi päädyttiin tällaiseen kuntayhtymämalliin Uudella- maalla, ja miksi juuri niin, että ainoastaan neljä pääkaupunkiseudun kuntaa velvoitetaan perustamaan se kuntayhtymä alkuun ja sitten muut voivat liittyä, jos haluavat? Tässähän syntyy vielä enemmän rajapintoja: maakunnan ja kuntayhtymän välillä ja sitten myös kun- tayhtymän ja yksittäisten kuntien välillä. Ja miten on ajateltu, että turvataan näitten mui- ten kuntien intressejä tässä mallissa?

Ja sitten lopuksi: Pohdittiin myös tällaista niin sanotun jaetun järjestämisvastuun mallia. Miksi siitä ei tullut hallituksen esitystä? — Kiitos.

14.42 Petri Honkonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ihmettelen näitä puheenvuoroja, joissa sanotaan, että kunnilla olisi tähän mennessä ollut merkittäviä kannusteita työllisyysenhitoon. Tokihan nämä sakkomaksut ovat olleet tietynlainen pa- kote ja ne ovat myöskin sitten ajaneet kunnat siihen, että näitä omia työllisyysenhito- maleja on pitänyt rakentaa, mutta oman kokemuksen ja kuntapäätäjien kanssa käymieni kes- kustelujen pohjalta kyllä voin todeta, että tämä on enempikin ollut sellaista pakkopullaa, joka on pitänyt hoitaa, kun valtio on vetäytynyt monilta alueilta TE-palveluiden osalta ko- konaan, ja nyt mielestäni tämän uuden kasvupalvelumallin ja -lain myötä päästään taas uu- denlaiseen asetelmaan. Enkä ollenkaan väheksyisi sitä, että nyt jatkossa tässä samassa maakuntahallinnossa — kun ajatellaan vaikkapa vaikeimmin työllistyvien palveluita — meillä on myös sosiaalipalvelut saman hallinnollisen organisaation ja järjestäjän alaisuus- dessa.

14.43 Johanna Karimäki vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä laissa kasvu- ja työllisyyspalveluista perustetaan Uudellemaalle erityisratkaisu, tämä pääkaupun- kiseudun kuntien kuntayhtymä. Nyt on jo ilmennyt, että erittäin moni Uudenmaan kunta on halukas liittymään tähän kuntayhtymään, ja on tärkeää, että asiaa käsitellään eduskunnassa huolellisesti, niin että tästä mallista tulee mahdollisimman joustava, helppo ja tasapuoli- nen.

Toki täällä on käyty myös paljon hyvää keskustelua muiden suurten kaupunkien ja kun- tien roolista. Kunnathan ovat olleet tärkeitä työllistäjiä, joten sen linkin kuntiin on hyvä olla jatkossakin hyvä, ja ne kokemukset, mitä työvoiman palvelukeskuksista on saatu, kaikki ne hyvät käytänteet, on syytä ottaa käyttöön, sillä pitkäaikaistyöttömyyden hoidos- sa on paljon parannettavaa, mutta juuri näistä TYP-keskuksista on saatu hyviä tuloksia.

Mutta kysyisin ministereiltä: Miten on ajateltu tätä ict-lakia, joka olisi tulossa syksyllä? Minkälaiset lähtökohdat tällä lailla olisi?

14.44 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edelleen emme ole saaneet vastauksia kysymykseen, mitä ongelmaa tällä markkinaehtoisuudella ollaan rat- kaisemassa. Vaikka tässä nyt on todettu, että maakunnilla on oikeus järjestää palvelut myöskin itse, kyllä tämä kaupallistaminen käy hyvin selvästi ilmi tässä lakiesityksessä, jossa ollaan velvoittamassa maakuntia erottamaan järjestäminen ja tuottaminen, velvoitta- massa maakuntia yhtiöittämään omaa tuotantoa silloin, kun toimii markkinoilla, ja myös-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 37/2018 vp

kin velvoittamassa maakuntia turvaamaan mahdollisimman monen palvelun osalta mahdollisuus valita tarvitsemansa palveluntuottaja useammasta kuin yhdestä vaihtoehdosta.

Tässä konsulttiarviossa, johon edustaja Satonen aikaisemmin viittasi, todetaan ainoastaan, että parhaimmillaan, siis onnistuneissa yksittäistapauksissa, voidaan päästä 5—15 prosenttia parempaan tulokseen, mutta siinä lakiesityksen osiossa, jossa summataan kansainvälisiä kokemuksia ja tutkimustietoa, todetaan yksiselitteisesti, hallituksen omassa esityksessä, ettei löydy todisteita siitä, että yksityinen palveluntuottaja olisi julkista tehokkaampi työllistämisen suhteen.

14.46 Katri Kulmuni kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä on kehuttu nykyisiä työvoimapalveluita. Rehellisyyden nimissä minun täytyy kyllä sanoa, kun itsekin olen niiden kanssa asioinut, että en ole kyllä vielä kovin montaa kertaa löytänyt toimivia työvoimapalveluita. Ja aika usein se palaute, mitä saa myös tässä työssä, on se, että ei sieltä TE-toimistosta saa apua, ei siellä ole ketään ja eikä sitä itse asiassa edes ole enää siellä kunnassa. [Eero Heinäluoma: Kukas siitä päättää?]

Sitten on tietenkin niin, että meillä on aika erilaisia alueita tässä maassa. Tällä hetkellä Pohjois-Suomessa, Kainuussa, monin paikoin kärsitään työvoimapulasta. Kohtaanto-ongelma on niillä alueilla, joissa on perinteisesti ehkä nähty korkeaakin työttömyyttä, mutta nyt siellä kärsitään työvoimapulasta. Ja tähän nykyinen järjestelmämme ei kerta kaikkiaan pysty vastaamaan: ei saada riittävästi sesonkityövoimaa näille alueille, missä talous ja työllisyys kasvavat nyt vauhdilla. Joten välttämätöntä on tehdä jotain nykyisille työvoimapalveluille, ja jos ne tulevat paikallisemmin hallittaviksi, se on aina parempi asia.

14.47 Joakim Strand r (vastauspuheenvuoro): Värderade talman, arvoisa puhemies! Tässä on ollut hyviä puheenvuoroja.

En sak som väcker frågor gällande de här tillväxttjänsterna är dock finansieringen. Om det är en del av den klumpsumma som kommer till landskapen så är förstås risken att allt mer resurser går till social- och hälsovårdstjänsterna. Själv ser jag dock stora möjligheter i att man också tar in privata aktörer, som till exempel ledamot Jaskari var inne på. Det måste vi våga prova på.

Tässä on myös puhuttu kuntien ja maakuntien suhteesta.

Jag tycker själv att det är jätteviktigt att vi ser till att kommunerna också i framtiden har all motivation och allt mandat att på alla sätt och vis utveckla sina regioner som nu tävlar i en global konkurrens i denna värld.

Minun mielestäni edustaja Jaskari puhui hyvin myös näistä yksityisistä toimijoista. Kyllä niitä on pakko päästää myös tänne baanalle.

Man kan inte göra för gott arbete när det gäller sysselsättningstjänster. Det arbetet blir aldrig färdigt.

Se työ ei lopu ikinä, joten ollaan rohkeita siinä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 37/2018 vp

14.48 **Sari Essayah kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kansantalouden kannalta työllisyys- ja yrityspalvelut ovat aivan keskeisiä. Ja tämä huoli on suuri, koska tämä meidän pöydällä oleva malli vaikuttaa varsin sekavalta. Täällä ministeri Lindström kyllä jonkin verran hälvensi näitä pahimpia huolia, mitä itsellänikin oli liittyen näihin erilaisiin yhteistyötahoihin. Mutta edelleenkin on jäänyt epäselväksi, millainen on esimerkiksi vaikkapa työttömien yhdistysten mahdollisuus olla mukana tällaisessa palveluntarjoajana ja onko pakko yhtiöittää, jos halutaan olla mukana tällaisessa allianssimallissa.

Se huolestuttaa myöskin, että täällä ei varsinaisesti ole mitään määräaikoja siihen, miten nopeasti työttömien tulisi päästä eri palvelupisteisiin — täällä edustaja Satonen nosti hyvin esille tämän kaikkein heikoimmassa asemassa olevien tilanteen. Siellä kyllä on ohjeistusta puhelin- ja internetpalveluihin, mutta kyllä tämmöiset nettityökkärit sellaisella henkilöllä, jolla saattaa olla esimerkiksi erilaisia sosiaalisia rajoitteita myöskin, heikosti toimivat. Ja sen tähden olisi todella tärkeätä, että tätä selkeyttä saadaan tähän esitykseen, ettei käy niin, että kaikkein vaikeimmassa [Puhemies: Aika!] työmarkkina-asemassa olevat jäävät heitteille tässä mallissa.

14.49 **Eero Heinäluoma sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tosiaan kaiken tämän keskustelun pohjalta on se, että tämän uudistuksen punainen lanka on siirtää markkinoille työvoimapalvelut ja työllisyyspalvelut. Se on se linja, jota te olette tässä tekemässä. Ja se tietysti vastaa sitä, mikä on teidän linjanne ollut jo aikaisemmin muissa asioissa, muun muassa sosiaali- ja terveyspalvelujen osalta.

Mutta kun katsoo, kuinka sekava tämä rakennelma on ja kuinka vähän julkinen valta ottaa vastuuta, niin tässä tulee suuriksi kärsijöiksi ne, jotka eniten näitä palveluja tarvitsisivat, pitkäaikaistyöttömät ja vaikkapa nuoret — henkilöt, jotka eivät automaattisesti ja helpolla löydä työpaikkaa.

Ministeri Lindström, te jätte historiaan henkilönä, joka lopetti valtion työvoimapalvelut — te jätte historiaan henkilönä, joka lopetti valtion työvoimapalvelut ja siirtää ne tähän yrityskenttään, jonka toiminnasta kukaan ei tiedä. Lopputuloksena ovat rauniot, ja ne tulevat savuamaan teidän jäljiltänne.

14.50 **Pauli Kiuru kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Markkinoilla tarvitaan erilaisia toimijoita. Mielenkiintoinen yksityiskohta on, että tässä näiden parin viime vaalikauden aikana, kun eduskunnassa olen töitä tehnyt, olemme käyttäneet yksityisiä rekrytointipalveluita — kun on valittu pääsihteeriä, kun on valittu kirjastonjohtajaa, niin kas kummaa, me käytämme yksityistä soveltuvuusarviota. Ja markkinoilla näitä tarvitaan ihan samalla tavalla kuin julkisia.

Sitten toinen näkökulma tähän allianssimalliin: siihen liittyy avoimuus, siihen liittyy luottamus, siihen liittyy tarve tuottaa paremmin.

Otetaan allianssimallista esimerkiksi Tampereelta tunneli: Se valmistui budjetoidussa ajassa, ja se valmistui niillä euromäärillä kuin piti. Kaikki voittivat.

Tämmöinen vastakkainasettelu yksityisen ja yleisen, julkisen, kanssa on outoa. Sanoetaan, että miksei käytetä siellä kunnissa olevia työntekijöitä. Ne samat ihmiset tekevät samalla koulutuksella siellä yrityksissäkin töitä. Ihmeellistä vastakkainasettelua ikään kuin ihminen olisi huonompi tai parempi riippuen siitä, missä organisaatiossa hän tekee töitänsä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 37/2018 vp

Puhemies Paula Risikko: Edustaja Lindström — Lindtman, anteeksi. Ajattelin teitä molempia. [Antti Lindtman: Lämpimiä ajatuksia varmaankin.] — Varmasti.

14.51 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvoisa edustaja Kiuru, ette kait te nyt tosissanne vertaa vaikeimmin työllistyvien palveluja soveltuvuustesteihin tai Tampereen tunnelin rakentamiseen? [Pia Viitanen: Näin taisi tehdä!] Itse asiassa tämä teidän ajattelunne, jossa te nimenomaan perustellette tätä työvoimapalveluiden viemistä tämmöiseen markkinamalliin sillä, että kyllähän tämä toimii silloin kun tehdään tunneleita tai tehdään soveltuvuustestejä erilaisiin tehtäviin, juuri paljastaa tämän ongelman. Tämä itse asiassa todistaa sen, että ainoa työkalu, joka teidän kädessänne on, on vasara, ja sen takia nämä työvoimapalvelut näyttävät nyt nauloilta ja hallitus käy vasaralla näiden toimivien mallien kimppuun. Tässä ajetaan alas toimivat kuntien mallit, toimiva työvoiman palvelukeskus -malli. Tulevaisuus, se on täysin tuntematon, mutta selvää on se, että emme ole saaneet vastauksia, miten käy pitkäaikaistyöttömille, miten käy nuorille. Tässä on suuret riskit edessä työvoimapalvelujen osalta. [Puhemies koputtaa] Tulevaisuus on täysin tuntematon.

14.52 Krista Mikkonen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin kuin tämä keskustelu tässä osoittaa, on paljon kysymyksiä. Tämä lainsäädäntö on aika sekava, ja olisi hyvä, että me saisimme näihin vastauksia, ja siinä mielessä hyvä, että tämä käsittely on nyt, se siirrettiin tähän aikaan, kun ministerit ovat paikalla. On ollut vähän huoli, että tätä hyvinkin suurta uudistusta maakunta- ja sote-uudistuksen varjolla viedään vähän niin kuin vaivihkaa, ja sen takia toivon, että tässä keskustelussa näihin epäkohtiin todellakin saadaa nyt selvyyttä.

Tässä on moneen kertaan tullut yksi iso ongelma esiin, joka on tämä yleiskatteinen rahoitus, joka menee maakuntaan, ja se, miten varmistetaan, että rahaa riittää myös näihin työllisyyspalveluihin. Ministeri Lindström kertoi, että voidaan erilaisia palveluita ostaa myös avuksi sieltä täältä, mutta miten se maakunta ostaa, jos ei ole rahaa? Ja rahaa se maakunta ei voi saada lisää — kun ministeri Lintilä vertasi näitä kuntiin — koska ei ole sitä omaa verotusoikeutta, mikä kunnilla on ollut.

Sitten kysyisin heikommassa asemassa olevien kohdalta [Puhemies koputtaa] myös: miten osatyökykyiset on huomioitu näissä palveluissa?

14.53 Suna Kymäläinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä on todellakin kyseessä valtava järjestelmämuutos, ja täytyy sanoa, että ehkä rohkeuden puutteesta hallitusta ei voi tässä asiassa syyttää mutta uhkarohkeudestaan ei oikein voi kiittää, koska kyllä tässä lähdetään kokeilemaan kertarysäyksellä niin valtavan suurta järjestelmämuutosta, niin että kyllä tässä hirvittää aivan aiheestakin.

Tätä perusratkaisua ei ole tässä esityksessä juurikaan perusteltu, ja meille on vieläkin epäselvää, mitkä nämä yhteiskunnalliset perusteet tälle muutokselle ovat, miksi tämä on välttämätöntä tehdä. Se, että sanotaan pohjoismaiselle järjestelmälle hyvästit ja siirrytään puhtaasti markkinaehtoiseen malliin, kertoo teidän ideologiastanne enemmän kuin siitä tarpeesta, joka tässä asian osalla on.

Olen huolissani nimenomaan näiden kolmannen sektorin [Puhemies: Aika!] palveluiden järjestymisestä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 37/2018 vp

Puhemies Paula Risikko: Otetaan vielä kaksi vastauspuheenvuoroa, edustajat Hoskonen ja Filatov, sen jälkeen ministereitten puheenvuorot, ja sitten mennään joksikin aikaa puhujalistaan.

14.55 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olen valan hämmästyneenä seurannut tätä kasvupalvelukeskustelua. On ikään kuin annettu kuva opposition puolelta, että kunnat ja maakunta eivät voisi tehdä yhteistyötä. Voin kokemuksesta sanoa, että kotimaakuntani Pohjois-Karjala ja sen kunnat tekevät joka päivä yhteistyötä keskenään, valtion viranomaiset, kuntien työntekijät, aina.

Ihan selvä asia on, omasta kotikunnastani uskallan sanoa, että päivittäin pidämme yhteyksiä ely-keskuksiin, maakunnan liittoon, yrittäjäjärjestöihin, minne vain. Yhteydet ovat kunnossa, ja se on ihan normaalia elämäntapaa. Alkää, hyvät ihmiset, antako meistä kuvaa, että siellä asutaan jossakin sammiossa, josta ei ole yhteyksiä minnekään ulospäin. Siellä eletään aivan niin kuin täälläkin, tehdään töitä ja kehitetään Suomea. Tämä mahdollisuus pitää nyt käyttää hyväksi niin, että pystymme rakentamaan sitä hyvää kasvua muuallekin kuin kasvukeskuksiin.

Katsokaapa, missä tässä maassa tällä hetkellä kasvu tapahtuu — joka puolella Suomea: Kainuussa työvoimapuolella ja Lapissa menee hyvin. Tämä mahdollisuus pitää käyttää hyväksi, eikä pidä maalaila piruja seinille.

Puhemies Paula Risikko: Viimeinen vastauspuheenvuoro tässä vaiheessa, edustaja Filatov.

14.56 Tarja Filatov sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Uskon, että yksityiset työvoimapalvelut silloin, kun puhutaan normityönvälityksestä, voivat tuoda lisäarvoa, jos ne toimivat kapealla sektorilla ja kohdentuvat tiettyyn osaamisalueeseen. Silloin tunnetaan yritykset paremmin, silloin tunnetaan työnhakijat paremmin ja tunnetaan se työmarkkina paremmin.

Mutta jos lukee ihan täältä teidän lakinne perusteluista, niin täällä sanotaan: Australiasa on toteutettu julkisten työvoimapalvelujen yksityistäminen. OECD:n arvion mukaan se ei vaikuttanut aikaansaatuihin työllistämistuloksiin. Isossa-Britanniassa on toteutettu laajamittainen palveluiden hankinta yksityiseltä sektorilta. Sen keskeiset kohderyhmät olivat nuoret, pitkäaikaistyöttömät ja terveysongelmista kärsivät tai osatyökykyiset. Työllisyysvaikutukset ovat olleet heikkoja. Eli näiden esimerkkimaiden työllisyysvaikutukset ovat olleet heikkoja. Ja kyse on siitä, että silloin, kun palveluita hankitaan, transaktiokustannukset kasvavat.

Mutta kun te sanoitte, että voi tulla sote-keskus, jossa sitten työvoimapalvelut ja vaikeasti työllistettävien sosiaali- ja terveystyöpalvelut eriytettäisiin omaan sote-keskukseensa, niin onko näissä teidän TE-toimistojenne ja ely-ihmistenne arvioinneissa otettu huomioon, että se asiakas valitsee sen sote-keskuksensa? Ei ole enää olemassa mahtia, jolla sanotaan TE-toimistosta, että täällä ne palvelut järjestetään, vaan asiakkaat menevät vaikkapa sen maakunnan ulkopuolelle tämän sote-lain mukaan. Ja tämä tuo sen vaikeuden integroida näitä palveluita. [Puhemies koputtaa] Jos meillä olisi vanha malli, mikä meillä on kunnissa, [Puhemies: Aika!] tämä yhteinen järjestämisvastuu toisi ratkaisun, mutta ei nyt.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 37/2018 vp

Puhemies Paula Risikko: Sitten on ministereitten vastauspuheenvuorot. — Ministeri Lintilä, ja enintään 3 minuuttia.

14.57 Elinkeinoministeri Mika Lintilä: Kiitoksia, rouva puhemies! Palaan vielä aikaisempaan debattiin, siellä jäi jonkun verran vastaamatta, ja sitten oikeastaan siitä, mitä tässä on tullut esille:

Tästä allianssimallista on kyselty: Se palaute, jota on tullut tästä allianssimallista ja sen mahdollisuudesta, on ollut hyvinkin myönteinen. Eli alueet, kaupungit, kunnat ovat kokeneet sen mielenkiintoiseksi mahdollisuudeksi, koska se antaa mahdollisuuden siihen, että maakunta, kunta ja kolmas taho laittavat resurssit yhteen ja lähtevät hakemaan ratkaisua siihen ongelmaan, joka tunnistetaan, tunnustetaan alueella, on se sitten nuorisotyöttömyyteen liittyvä asia, on se ikääntyvien työttömyyteen liittyvä asia tai jotain muuta vastaavaa. Se on saanut myönteisen palautteen. Ja tässäkin pitää muistaa: järjestämisvastuu aina maakunnalla. Eli tämä on hyvin selkeätä.

Täällä on kysytty sitten, miksi kuntaperusteisuudesta on lähdetty pois, miksi ei kuntamallia. Pitkälti syy on se, että yritysten toimialueet ja työssäkäyntialueet ovat laajempia kuin kunta. Eli on haettu laajuutta siihen.

Edustaja Suutari kysyi jossain vaiheessa tästä MTK:n duunihommasta, jonka he ovat lanseeraamassa. Erittäin hyvä avaus heiltä. Erittäin suurella tyytyväisyydellä olen pannut merkille, että liitoilta on tulossa — käsittääkseni, jos oikein muistan, Pro ja PAM ovat ainakin kiinnostuneita — erittäin hyviä avauksia, ja todella lämpimästi toivotan heidät mukaan, koska siellä on todellakin osaamista ja tietämystä näitä asioita kohtaan.

Tietysti voidaan kysyä, niin kuin edustaja Kulmuni sanoi, onko meillä tällä hetkellä kaikki hyvin. Meillä on erittäin hyvää henkilökuntaa. Nyt viimeisessä kehyksessä 206 henkilötyövuotta lisättiin TE-keskuksille, saadaan resursseja lisää, mutta kyllä se henkilökohmainen palvelu tietysti on se, jota haetaan tätä kautta vielä paremmin.

Ja edelleen korostan: ei tässä olla yksityistämässä. Tässä ollaan hakemassa useampia työkaluja. Ehkä se vertaus voisi olla, että ennen mentiin yhden koon housuilla läpi valtakunnan, nyt jokainen alue saa oman mahdollisuuden ja omien tarpeittensa mukaan.

Tuli esille tämä kohtaanto-ongelma: Kohtaanto-ongelmaan pystytään taatusti parhaiten vastaamaan niillä omilla alueellisilla ratkaisulla, ja ne ovat tässä maassa jokaisella alueella hyvin erilaisia. Mutta se on selkeästi tunnistettavissa.

Eli kyllä hallituksen punainen lanka tässä on antaa joustoa ja päätöksentekovaltaa sinne alueelle, jossa parhaiten tiedostetaan ja tunnustetaan ongelma ja siihen olevat ratkaisut.

Puhemies Paula Risikko: Ja ministeri Lindström, enintään 3 minuuttia.

15.01 Työministeri Jari Lindström: Arvoisa rouva puhemies! Jos lähtisi näistä Uudenmaan erillISRatkaisuista liikkeelle. Tässä matkan varrella moni alue tuli sen toiveen kanssa, kun kuulivat, että tällainen erillISRatkaisu Uudellemaalle olisi sitten tulossa, eli pyytämään myös itselleen tällaista. Kyllä se meidän vastauksemme oli koko ajan se, että jo pelkästään se, että Uudellemaalle tällainen annettiin, oli pitkän harkinnan ja väännön tulos. Meillä on perustuslaki, joka tietysti on siellä takana, mutta me myös katsoimme, että pääkaupunkiseutu on alueena poikkeuksellinen, erilaisessa tilanteessa, kun otetaan huomioon talous-, työmarkkinatilanne ja maahanmuuttajien määrä. Uudenmaan muiden kuntien vaikutusmahdollisuudet turvataan tässä erillISRatkaisussa sillä, että kaikilla Uuden-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 37/2018 vp

maan kunnilla on oikeus liittyä tämän kuntayhtymän jäseneksi. Pääkaupunkiseudulla asuu 44 prosenttia Suomen pitkäaikaistyöttömistä, 48 prosenttia vieraskielisistä. Tässä siis todella ollaan katsottu, että tämä on alue, jolle on perusteltua antaa tällainen erillisratkaisu.

Tämän matkan varrella ollaan käyty kiistaa — jos yksinkertaistan — oikeastaan vain ja ainoastaan yhdestä asiasta, ja se on järjestämisvastuu. Siitä kysymyksestä on käyty keskustelua muun muassa Tampereen kanssa. Täällä on nyt noussut tämä kuntien rooli, se, että hallitus jotenkin vähättelisi kuntien tekemää arvokasta työllisyystyötä. Ei todellakaan vähättele. Tampereella ja monella muulla alueella on tehty erinomaista työtä. Pointti vain on se, että nyt kun me tässä lähdemme menemään kasvupalveluissa eteenpäin, maakunta on se, joka on vastuussa, ja se järjestämisvastuu on siellä, ei yksittäisellä kunnalla, sen takia, että jonkun pitää kantaa loppupelissä vastuu joka ikisestä sen kulloisenkin alueen pitkäaikaistyöttömyydestä, joka ikisestä. Tämä on se tausta, mikä tässä on, kun lakiin tulee se, että maakunta vastaa. Sen takia ollaan tälle tielle lähdetty. Ja tämä erillisratkaisu Uudenmaan osalta, ei sitäkään ole vielä tietenkään täällä koeteltu, mitenkä perustuslaki siihen suhtautuu, mutta meidän asiantuntijat virkavastuulla ovat sitä mieltä, että tämä on vielä jotenkin perusteltavissa.

Allianssisopimuksesta, minkä takia tällainen nyt sitten tehdään tai mikä se on: Allianssiin voi kuulua maakunta, kuntia, palveluntuottajia. Siinä määritellään yhteistyön tavoitteet, sitten sen sisällöt, mitä tuotetaan, mitä hankitaan, roolit, rahoitus, kustannusten jako, organisointi — siis myös riskit kannetaan yhdessä. Tämä taipuu varmaan aika moneen. Me emme edes tiedä, mihin kaikkiin allianssimalli taipuu. Tässä olen kannustanut kuntia, että käyttäkää mielikuvitusta, lähtekää näihin pilottihankkeisiin mukaan, kokeilkaa sitä uutta maailmaa, mitä se tulevaisuudessa on, koska niitten pilottien kautta me vasta tiedämme, mikä ehkä sitten pelaa ja mikä ei pelaa. Voiko allianssiin liittää sitten muita asioita kuin kasvupalvelu- tai elinvoimatehtäviä? Se on tilaajien päätettävissä, mitä kaikkia tehtäviä sille allianssille annetaan. Esimerkiksi maakunnan sosiaali- ja terveystalvelujen, kuntien hyvinvointipalvelujen hoitaminen samassa allianssissa voi olla ihan hyvä ajatus.

Puhemies Paula Risikko: Sitten puhujalistaan.

15.04 Sirkka-Liisa Anttila kesk: Arvoisa puhemies! Nyt rakenteilla oleva maakuntahallintohan on ainakin alkuun todellisuudessa valtion aluehallintoa maakunnissa. Se on valtion suoraan vahvasti ohjaamaa ja rahoittamaa. Maakunnille valitaan vaaleilla valtuutetut, mutta verotusoikeutta maakunnilla ei ainakaan alkuvaiheessa ole.

Kasvupalvelulaki kokoaa nyt nykyisten ely-keskusten ja TE-toimistojen yritys- ja työllisyyspalvelut yhteen maakuntien järjestämisvastuulle. Näin päätöksenteko saadaan siirtymään lähemmäksi asukkaita ja palvelujen käyttäjiä. Myös palvelujen on oltava siellä, missä niitä käyttävien ihmisten tarpeet parhaiten tunnetaan.

Arvoisa puhemies! Kasvupalvelulaki antaa maakunnille mahdollisuuden itse räätälöidä palvelutarjontaansa vastaamaan nimenomaan maakunnan omia tarpeita. Maakunnat saavat tulevaisuudessa myös itse päättää sen, hankitaanko palvelut markkinoilta vai tuotetaan ne itse. Maakunta kuitenkin vastaa kaikissa tilanteissa viranomais tehtävistä. On kuitenkin välttämätöntä, että peruspalvelutaso turvataan koko Suomessa, ja lainsäädäntöön onkin tästä syystä kirjattu kasvupalveluja koskevat vähimmäisvaatimukset, jotka koskevat kaikkia maakuntia.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 37/2018 vp

Maakuntahan muodostuu seuduista, ja nyt todella toivon, että jatkossa maakunnat ottavat kasvupalvelujen tuottamisessa huomioon myöskin näiden maakunnan seutujen ja kuntien tarpeet. Parasta olisi, jos päätyisimme siihen, että kunnilla ja seutukunnilla olisi mahdollisuus omaan toimintaan ja ottaa vastuuta nimenomaan näiden asioiden toteutuksesta siellä kuntatasolla. Helposti maakunnissa nähdään vain sen keskusalueen tarpeet, jos emme anna seuduille oikeuksia itse näitä toteuttaa kuntien kanssa yhteistyössä. Tämä on se, mitä toivon erityisesti valiokuntakäsittelyssä käytävän läpi, jotta tämä saataisiin palvelemaan koko maakuntaa eikä yksinomaan maakunnan keskusta, nimittäin kokemusta on, EU:n rakennerahojen jaosta. Monta kertaa se oma suu on ollut lähempänä kuin kontin suu, ja sen takia tästä on pakko puhua.

Maakunta tulee luomaan omavalvontaohjelmansa kasvupalvelujen tuottamiseen, ja samalla se varmistaa saatavuuden ja laadunvalvonnan. Työ- ja elinkeinoministeriö puolestaan seuraa kasvupalvelujen yhdenvertaisen saatavuuden ja rahoituksen tason riittävyyden toteutumista niin valtakunnallisesti kuin maakunnittain. Lisäksi maakunnalla on kasvupalvelujen järjestäjänä vastuu huolehtia asiakkaan palvelujen yhteensovittamisesta, jos asiakas tarvitsee työllistyäkseen myös muita kuin kasvupalveluja. Maakunta huolehtii myös siitä, että sen asiakkaat saavat tietoa oikeuksistaan ja etuuksistaan ja että palvelut vastaavat asiakkaiden tarpeita.

Tämä on erittäin tärkeää lainsäädäntöä, mutta todella vielä kerran vetoan valiokuntaan, joka tämän asian käsittelee, että teette ratkaisuja, joilla maakunnille annetaan riittävä mahdollisuus ja kaikissa mahdollisissa tilanteissa myöskin kunnille ja seudulle oikeudenmukaista kohtelua.

15.07 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Esityksen mukaan Uudenmaan kasvupalvelut järjestäisi pääkaupunkiseudun kuntien perustama kuntayhtymä. Valmistelijoita pitää todellakin kerrankin kiittää kaupunkimyönteisyydestä. Kyseinen Uudenmaan erilliskäyttö tukee kansantaloutemme moottorin toimintaa.

Pääkaupunkiseudun kuntien toimintaympäristön haasteet, kuten asukasluku sekä yritysten ja maahanmuuttajaväestön määrä, pääkaupunkiseudun kuntien kokemus ja osaaminen sekä niiden elinvoimapaalveluihin käyttämä taloudellinen panos, ovat poikkeuksellisen merkittäviä muihin kaupunkiseutuihin nähden. Uusimaa on ainutlaatuinen alue, joka poikkeaa muusta maasta muun muassa elinkeinorakenteen, ulkomaisten investointien ja talouden dynamiikan suhteen. Numerot eivät valehtele. Yritysten liikevaihdosta 40 prosenttia syntyy pääkaupunkiseudulla, ja noin 30 prosenttia yksityisen työsektorin työpaikoista sijoittuu pääkaupunkiseudulle.

Suomi kaupungistuu vauhdilla, olemme uuden kaupungistumisaallon äärellä. Nyt on kyse siitä, olemmeko täällä tukemassa tätä positiivista kehityssuuntaa vai jarruttamassa väistämätöntä suuntausta. Lukuisat aluetalouden tutkijat ovat sitä mieltä, että alueen rooli kasvun veturina tulee kasvamaan tulevaisuudessa.

Uudenmaan erilliskäyttö on perusteltu myös kielellisten seikkojen vuoksi. Lähes puolet koko maan vieraskielisestä väestöstä asuu pääkaupunkiseudulla. Vuositasolla vieraskielisten määrä on kasvanut noin 11 000 hengellä, ja kasvun arvioidaan jatkuvan samalla tasolla. Hyvä näin. Kansainvälisten osaajien saaminen maahamme on elinehto, ja heikkenä huoltosuhde ei ratkea kotikonstein.

Uudenmaan erilliskäytössä ei ole kyse vastakkainasettelusta maaseudun ja kaupunkien välillä. Pääkaupunkiseutomme kaupungit eivät kilpaile eikä niiden tulekaan kilpailla

Pöytäkirjan asiakohta PTK 37/2018 vp

muun maan kanssa. Pääkaupunkiseudun on kilpailtava omassa sarjassaan, johon kuuluvat lukuisat muut Euroopan kaupungit. Hallituksen esitys antaa nyt työkalut pääkaupunkiseudulle ja koko Uudellemaalle jatkaa työtä tämän kilpailun edistämiseksi.

Arvoisa puhemies! Kasvupalvelut käytännössä tarkoittavat arjen tarpeellisia toimenpiteitä, kuten työllisyyden tukemista ja työttömien työnhakijoiden auttamista työn etsinnässä. Palveluilla edistetään yritystoimintaa, yritysten kasvua, uudistumista ja kansainvälistymistä. Muutoksella vastataan työmarkkinoiden muutoksiin ja turvataan osaavan työvoiman saatavuus. Toimet vahvistavat jo hyvää työllisyyskehitystä ja antavat uskoa siihen, että meidän tulisi pikemminkin tavoitella jo 75 prosentin työllisyysastetta.

Lakipaketti vahvistaa myös yhteistyötä pääkaupunkiseudun eri toimijoiden välillä. Lausuntokierroksen aikana Uudenmaan kunnat ottivat kasvupalveluihin myönteisen kannan. Uudenmaan erillISRatkaisun kantavana periaatteena on työllisyyden, osaavan työvoiman ja elinkeinojen kehittämisen tiivis yhteensovittaminen. Toiseksi järjestämisvastuu ja palvelutehtävät eriytetään. Tämä ratkaisu tukee Uudenmaan työssäkäyntialueen kokonaisuuden kehittämistä. Myös hallinto toteutuu mahdollisimman yksinkertaisesti ja selkeästi. Kasvupalveluiden hallinnossa korostetaan toimijoiden kumppanuutta ja yhteistyötä kasvun, yritysten toimintaedellytysten ja ihmisten hyvinvoinnin edistämiseksi.

Tässä valmistelussa on ollut eri vaihtoehtoja Uudenmaan kasvupalveluiden toteuttamisvaihtoehtoina. Voin olla kuitenkin varma, että kyseinen lakipaketti antaa koko Uudellemaalle parhaat eväät työllisyyden ja kasvun vahvistamiseksi edellä mainitsemiäni seikkojen perusteella. Mainittakoon vielä, että pääkaupunkiseudun kuntienhan on myös huolehdittava kuntayhtymän yhteistyön järjestämisestä koko Uudenmaan alueella myös niiden kuntien osalta, jotka eivät kuulu tähän kuntayhtymään.

Pääkaupunkiseudun taloudellinen ja toiminnallinen osaaminen pääsee tämän esityksen myötä parhaaseen mahdolliseen käyttöön.

15.12 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Keskeinen tavoite tässä lakiesityksessä tuntuu olevan sen lisäksi, että kasvupalvelujen järjestämisen vastuu siirretään maakunnille, palvelutuotannon yksityistäminen niistä ministereiden vakuutteluista huolimatta, että näin ei olisi, mutta siltä se lukiessa vaikuttaa. Tämä lakiesitys on paikka paikoin huonosti valmisteltu, ja se näkyy muun muassa siinä, että hallituksen perusteluissa joissain paikoissa jopa kumotaan hallituksen omat perustelut. Myös riskien arviointi on olematonta. Tähän lakiesitykseen liittyy suuria riskejä jo sen takia, että kyseessä on valtava järjestelmän muutos, joka aiotaan toteuttaa kertarysäyksellä.

Vakava puute on se, että aktiivisen työvoimapolitiikan yhteiskunnalliset tavoitteet ovat kovin ohuesti esityksessä mukana. Minusta on surullista huomata, miten monia hyviä asioita heitetään nyt roskakoppaan. Aktiivisen työvoimapolitiikan vaikuttavuutta on kehitetty systemaattisesti jo pitkään. Esimerkiksi kaikkein vaikeimmin työllistyvien palveluja on tehostettu, työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelupiste TYP on vakiintunut.

Kuntakokeiluilla on eri puolilla Suomea saatu hyviä kokemuksia. Kunnat ovat panostaneet työllistämiseen paljon myös rahallisesti, ja niillä olisi halua, tietoa ja tahtoa jatkaa hyväksi havaittuja toimintoja. Koko kehittämistyö uhkaa nyt valua hukkaan, kun nykyiset tuotantorakenteet lakkautetaan. Minulle jäi epäselväksi myös se, mitä kuntien järjestämisvastuulla olevalle kuntouttavalle työtoiminnalle tapahtuu. Kunnat ovat panostaneet siihen paljon, esimerkiksi henkilöstöresursseja.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 37/2018 vp

Arvoisa puhemies! Ministereiden vastauksista huolimatta minulle ei selvinnyt, millaisia palveluja esimerkiksi vaikeimmin työllistyvät tulevat jatkossa saamaan. On olemassa ilmeinen riski, että palvelut heikkenevät, koska vaikeimmin työllistyvien työllistymisestä on vaikeaa saada kannattavaa bisnestä. En myöskään saa selvää, mitkä ovat jatkossa esimerkiksi järjestöjen edellytykset tarjota palveluita. Huolena on myös palveluketjujen katkeaminen ja palveluiden pirstaloituminen, kun esimerkiksi osa palveluista on jatkossakin kunnissa.

Yleiskatteellisuuden ongelmasta puhuin jo debatissa, ja ministerin vastaus ei kyllä minua vakuuttanut, sillä jos maakunnassa ei ole rahaa, niin olipa siellä miten osaavia päättäjiä tahansa, on pitkäaikaistyöttömien työllisyyspalvelujen hyvin hoitaminen kyllä melko vaikeaa. Asia olisi aivan eri, jos siellä maakunnassa olisi myöskin verotusoikeus.

Tässä lakiesityksessä lähdetään siitä, että maakunnan rahoituskriteerinä on työttömyysaste ja työttömien työnhakijoiden määrä. Minun mielestäni tämä on vähän kummallinen kriteeri, vaikka suuren työttömyyden Pohjois-Karjalassa minun pitäisi siitä periaatteessa iloita. Mutta mikä motivoi maakuntaa panostamaan työttömyyden hoitoon, jos rahoituskriteerinä on työttömien määrä? Tässä ja nyt taloudellisissa vaikeuksissa olevan maakunnan päättäjän on vaikea ajatella, että hyöty tulee joskus tulevaisuudessa, kunhan saadaan työllistymisen kautta lisää verotuloja, jos rahapula on tässä ja nyt. Ja kuten sanoin aiemmin, asia olisi toinen, jos maakunnalla olisi verotusoikeus.

Vielä pari asiaa:

Tässä lakiesityksessä uskotaan paljon digitaalisuuteen. Minäkin uskon siihen, mutta meillä on tällä hetkellä lähes miljoona digiosatonta henkilöä eli niitä kansalaisia, joilla ei ole taitoa, kykyä tai mahdollisuutta käyttää digitaalisia palveluita. Itä- ja Pohjois-Suomessa ei kaikin paikoin ole edes toimivaa verkkoa. Tässä ryhmässä on paljon pitkään työttöminä olleita henkilöitä. Siksi toiminnan rakentaminen digitaalisten palvelujen varaan syrjäyttää entistä pahemmin osan kansalaisista ja pitkäaikaistyöttömistä.

Tärkeää olisi jatkossa varmistaa, että maakunnat ja kunnat voisivat sopia vastuistaan, velvoitteistaan ja työnjaostaan alueelliset ja paikalliset erityispiirteet huomioiden. Toimivia ja hyväksi havaittuja käytäntöjä, kuten TYP-toimintaa ja työllisyyskokeilujen aikana saatuja innovatiivisia toimintamalleja, ei saa lakkauttaa. Kuntien roolin tulisi olla jatkossakin vahva.

Allianssimalli kuulostaa periaatteessa hyvältä, mutta hallituksen esittämässä mallissa allianssilta puuttuu mielestäni sisältö. Ilman sisältöä se jää pelkäksi hankintayhteistyöksi, jota voi tehdä ilman allianssia jo nyt.

Ja lopuksi, arvoisa puhemies, minä esitän, että tämä lakiesitys tulisi työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan mietinnön tekemistä varten. Perustelen tätä sillä, että suurin osa muutoksista koskee työvoimapalveluja, ja lisäksi toukokuussa on tulossa nämä pilotit, jotka liittyvät oleellisesti tämän lain toteuttamiseen, ja olisi erittäin tärkeää, että nämä asiat käsiteltäisiin samassa valiokunnassa.

15.18 Li Andersson vas: Arvoisa puhemies! Tässä keskustelun aikana eräs edustaja kysyi, onko kaikki hyvin nyt. Ja vastaus siihen on ei, kaikki ei ole hyvin nyt.

Suomalaisen työvoimapolitiikan ongelmat ovat kuitenkin seurausta pidemmästä kehityksestä, joka on jatkunut useamman hallituskauden ajan. TE-toimistojen toimipisteitä on vähennetty, ja työllistämistoimien painopiste on siirtynyt yhä vahvemmin palkallisista toimenpiteistä palkattomiin. Tämä hallituksen tuorein suunnitelma on kuitenkin aivan uusi

Pöytäkirjan asiakohta PTK 37/2018 vp

käänne ja tulee toteutuessaan muuttamaan koko suomalaisen työvoimapalvelujärjestelmän rakennetta.

Hallituksen esityksen lähtökohta on voimakkaasti markkinaehtoistamiseen nojautuva. Maakuntia velvoitetaan erottamaan palveluiden järjestäminen ja tuottaminen tilaaja—tuottaja-mallin mukaisesti. Lisäksi maakunnille tulee velvollisuus yhtiöittää oma palvelutuotantonsa silloin, kun se toimii kilpailutilanteessa markkinoilla. Tämän lisäksi maakunnan pitää taata ihmiselle mahdollisuus mahdollisimman monen palvelun osalta valita tarvitsemansa palveluntuottaja useammasta kuin yhdestä vaihtoehdosta. Tämä kirjaus on nähdäkseni myöskin ristiriidassa sen kanssa, että maakunnilla säilyisi mahdollisuus myös tuottaa kaikki palvelut itse.

Lakiesityksen mukaan kilpailullisuuden lisääminen on kasvupalvelujen järjestämisen peruspilari. Työvoimapalveluihin luodaan hallituksen arvion mukaan 300 miljoonan markkinat, johon lasketaan sekä nykyisellään ostopalveluihin käytettävät 190 miljoonaa että kokonaan uusia, markkinoille siirtyviä, tällä hetkellä viranomaistoimintana tehtäviä palveluita jopa 110 miljoonan edestä. Tämä tarkoittaa sitä, että tällä hetkellä viranomaistyönä tehtäviä toimintoja, kuten työllistämissuunnitelman laatiminen, määräraikaishaastattelut ja palveluihin ohjaaminen, siirrettäisiin jatkossa yksityisiin, voittoa tavoitteleviin yrityksiin. Näihin tehtäviin liittyy kuitenkin myös huomattavaa vallankäyttöä, joka kytkeytyy esimerkiksi työvoimapolitiittisiin karensseihin.

Tässä ollaan siis taas hallituksen toimesta tekemässä hyvinvoinnin kannalta keskeisestä julkisesta palvelusta bisnestä, mutta edelleenkin ei olla saatu vastausta kysymykseen siitä, miksi näin on perusteltua tehdä. Suomalainen työvoimapolitiikka ei kärsi kilpailun tai markkinaehtoisuuden puutteesta vaan resurssien puutteesta yhdistettynä tähän jatkuvasti sanktioita ja byrokratiaa lisäävään politiikkaan. Tällä hetkellä Suomessa ongelmana on jopa se, että työvoimahallinnolla jää käyttämättömiä määrärahoja yli, vaikka aktiivimallin luulisi lisäävän painetta tarjota koulutuksia ja palkkatuettua työtä.

Onko bisnesmalli sitten toimivampi tapa lisätä työllisyyttä? Kuten keskustelussa aiemmin todettiin, aihepiiriä koskevasta tutkimuksesta tai kansainvälisistä kokemuksista ei ole löydettävissä yksiselitteistä tukea väitteelle, että yksityinen olisi julkista parempi työllisyyden hoidossa. Tämä todetaan myös hallituksen omassa lakiesityksessä. Esityksen mukaan työvoimapalvelujen ulkoistaminen ei yleensä näytä johtavan toivottuihin tehokkuushyötyihin.

Sen sijaan on todennäköistä, että tämä hallituksen ajama malli tulee heikentämään ja vaikeuttamaan työttömien asemaa entuudestaan, kolmesta syystä:

Ensimmäinen on se, että väljä lainsäädäntö jättää työttömät heikkoon asemaan. Erityisesti tämä esitys kasvupalvelulaiksi liikkuu hyvin yleisellä tasolla jättäen huomattavaa väljyyttä sääntelyyn ja harkintaa maakunnille. Työttömillä ei ole subjektiivisia oikeuksia palveluihin, vaan ne ovat harkinnanvaraisia, ja niiden tarkemmasta sisällöstä säädetään vasta myöhemmin erikseen annettavissa laeissa.

Toiseksi, maakuntien rahoitusmalli yhdistettynä hallituksen soteen uhkaa jättää työttömät heitteille. Maakunnille tullaan antamaan yleiskatteellinen rahoitus palveluiden järjestämiseksi, ja samalla hallitus ajaa eteenpäin merkittäviä riskejä ja useita kustannuksia nostavia elementtejä sisältävää sote-mallia. Tämän lisäksi on syytä huomioida, että sosiaali- ja terveydenhuoltoa myöskin sääntelee tarkempi lainsäädäntö, mitä tulee ihmisten oikeuksiin saada tietynlaisia palveluita tietyssä ajassa. Jos ja kun soten kustannukset tulevaisuu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 37/2018 vp

nessa nousevat, tarkoittaa se, että maakunnille syntyy paine vähentää rahoitusta työvoima- ja yrityspalveluista.

Kolmanneksi — mihin myös kokoomuksen edustaja Satonen kiinnitti huomiota — on hyvin todennäköistä, että yrityksille syntyy kannustin kermankuorintaan. Maakunnat tulevat hankkimaan palveluita yrityksiltä tulosperusteisesti, mikä synnyttää firmoille kannustimen keskittyä niihin asiakkaisiin, joilla on jo ennestään parhaat työllistämisedellytykset. On siis erittäin iso riski sille, että firmat tulevat keskittymään kaikista helpommin työllistyyviin asiakkaisiin, kun taas vaikeammin työllistyvien tarpeet jäävät vähemmälle huomiolle.

Lopuksi, arvoisa puhemies: Valinnanvapaus työvoimapolitiikassa ei voi olla julkisten työvoimapalveluiden alistamista bisneksen ehdoille. Sen sijaan tarvitaan järjestelmä, joka takaa kaikille mahdollisuuden kouluttautua tai päästä työhön tarvittaessa palkkatuen avulla ja joka mekaanisten sanktioiden sijaan mahdollistaa keikkatöiden ja osa-aikatöiden teon esimerkiksi perustulon avulla. Se olisi todellista valinnanvapautta työvoimapolitiikassa.

15.24 Lauri Ihalainen sd: Arvoisa puhemies! Jotta en unohtaisi, niin aluksi haluaisin kannattaa Mäkisalo-Ropposen esitystä siitä, että tämän asian käsittely täällä eduskunnassa olisi työ- ja tasa-arvovaliokunnan piirissä. Kun täällä ovat ministeritkin TEMistä, niin on kai luontevaa, että tämä menee siihen valiokuntaan.

Arvoisa puhemies! Talousvaliokunta on nyt jo kahdessa kokouksessa saanut kuunnella asiantuntijoita tästä kyseisestä lakiehdotuksesta, -paketista. Tämä kasvupalvelupaketti on jäänyt sote- ja maakuntauudistuksen keskustelun myötä vähän liian vähälle huomiolle sen merkitykseen nähden. Varsinkin kokonaistilanteen hahmottaminen on nyt vaikeata, koska monet sisältölait ovat vielä antamatta, niin kuin on käynyt ilmi. Niitä tietysti on tärkeää odottaa. Palaan erääseen toimenpide-ehdotukseen.

Samaan aikaan me olemme täällä salissa paljon keskustelleet siitä, että työttömyydenaikaista toimeentuloturvaa leikataan ja työsuhteen ehtojakin ollaan aikeissa heikentää. Ja minulle tulee sellainen olo, että näillä kaikilla uudistuksilla tai heikennyksillä on kaksi leimaa-antavaa piirrettä: hyvinvointiyhteiskuntaa markkinaehtoistetaan ja työllistymistä sytätään entistä enempi yksilön ratkaistavaksi, ei yhteiskunnan tai työnantajien.

Kasvupalvelulainsäädäntö on hallituksen esittämässä muodossa iso rakenteellinen muutos, missä valtion ja toisaalta kuntien strateginen ohjausrooli kasvu-, elinkeino- ja työllisyyspolitiikassa ohenee ja maakuntien korostuu. Kasvupalvelulakiesitys siirtää mielestäni sivuun pohjoismaisen aktiivisen työpolitiikan työvälineistöä. Siinähan julkisella sektorilla on keskeinen rooli ja yksityiset toimijat täydentävät. Kyllä yksityisiäkin palveluntuottajia tarvitaan, siitä ei ole kysymys. Huoleni kyllä on se, että nämä palvelut tullaan laajasti yksityistämään ja markkinaehtoiset toimijat tulevat jakamaan julkisia verovaroja näissä palveluissa. Ne mieluusti keskittyvät helpommin työllistettävien palveluihin. Tulee tässä mieleen, kenenkäs vastuulle ne vaikeimmin työllistettävät jäävät — yhteiskunnan, niinkö? Pitäisikö itse asiassa vähän asettaa joitain ehtoja näille markkinaehtoisillekin toimijoille, että nekin huolehtivat myös näitten vaikeimmin työllistettävien palvelujen tarjonnasta, eikä vain päästetä heitä ikään kuin helpommin työllistettävien palvelujen tuottamiseen?

Sote- ja maakuntauudistuksen myötä maakunnat saavat siis tämän yleiskatteellisen rahoituksen, josta tässä on puhuttu, ja tietyillä painoarvoilla, joissa työttömyyden merkitys on suuri. Mutta kyllä tästä herää se kysymys, mitkä ovat ne kannustimet vähentää työttö-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 37/2018 vp

myyttä, jos rahoitusta saa sitä enempi, mitä enempi on työttömiä. Tätä kannustuselementtiä kannattaa miettiä.

Sitten tähän tietysti liittyy se huoli, että jos jaetaan tietty rahasäkki maakuntaan — ja me tiedämme, että se menee ennen kaikkea sosiaali- ja terveystalouteen — niin miten paljon jää tosiasiallisesti näiden kasvu- ja työllisyyspalvelujen hoitamiseen rahoitusta. Tässä mielessä, vaikka en yleisesti kannata korvamerkintää, niin pitäisikö tässä joitakin ohjauskepejä miettiä, jotta nämä sektorit eivät jää rahoituksen osalta heikkoon asemaan? Tähän valiokunnassa tänäkin päivänä monet toimijat kiinnittivät huomiota.

Samanaikaisesti kasvupalvelut rajaavat kuntien roolia, ja on tietysti vähän huono asia tuottaa ja järjestää palveluja, kun ne yli miljardin edestä kuitenkin tänä päivänä niitä tuottavat. Mielestäni valtion, kuntien ja maakuntien keskinäistä työnjakoroolia pitäisi tarkemmin vielä selvittää monistakin syistä johtuen, ja ennen kuin tätä uudistusta loppuun vietään, kannattaisi tämä miettiä, löytää aito kumppanuussopimusmalli, jossa on joustava tapa valtion ja kuntien kesken ratkoa näitä asioita.

Sitten haluaisin loppuun tehdä yhden toimenpide-ehdotuksen, ja se on siis se, että on siis monta syytä arvioida kasvupalvelu-uudistusta vielä uudestaan ja ottaa tässä esitettyjä näkökohtia. Muutoinkin olisi viisasta, että katsottaisiin ensin, mille jalustalle tämä sote- ja maakuntauudistus tulee, ja sitten arvioitaisiin kasvupalveluratkaisujen istuttamista siihen. Eikö semminkin olisi viisasta tuoda kasvupalveluesitys ja substanssilait yhtä aikaa tänne eduskuntaan, niin että tietäisimme siitä kokonaisuudesta paljon enempi? Toivoisin, että tällaista harkintaa suoritettaisiin.

15.29 Arto Satonen kok: Arvoisa puhemies! Tässä vaiheessa keskustelua lähinnä muutamia huomioita jo käytyyn keskusteluun ja muutamia havaintoja tästä hallituksen esityksestä:

Ensinnäkin haluan korostaa sitä, että lähtökohtaisesti pidän tätä uudistusta hyvänä, mutta keskityn nyt vain tähän työvoimapolitiikan osuuteen.

Täällä käytiin keskustelua siitä, voiko yksityisellä tuotannolla saada enemmän nettovaikeutavuutta ja tehokkuutta kuin julkisella palvelutuotannolla. Täältä löytyy sivulta 91 Finfin 12 maan tutkimus, joka päättyy siihen lopputulokseen, että yksityiset palveluntuottajat voivat tietyissä sopimusjärjestelyissä parantaa joidenkin ryhmien osalta tuloksia ja tuoda innovaatioita palveluihin. Ymmärtääkseni edustaja Filatov myös viittasi tähän samaan. Uskon itse vahvasti, että sen työvoiman osalta, joka on hyvässä työmarkkina-asemassa olevaa ja jolla on hyvät edellytykset työllistyä avoimille työmarkkinoille, tämä kyllä on ihan järkevää toimintaa. Varmaan on myöskin niin, että ainakin joillakin ammattiliitoillakin on sellaisia koulutuksia, jotka edesauttavat tätä työllistymistä, ja ymmärtääkseni hallituskin on ne huomionut omista ratkaisuistaan.

Sitten toisena tästä kuntien roolista: Sehän on varsin mittava tällä hetkellä, taitaa olla 2 300 henkilöä tämän esityksen mukaan tällä hetkellä kunnissa omaehtoisesti tekemässä ja hoitamassa näitä asioita. Tietysti olennainen kysymys on se, että kunnilla jatkossakin säilyy motiivi olla tässä työssä mukana. Se on ihan avainasia, koska on kyllä vaikea kuvitella, että muuta kautta löytyy niin paljon rahaa järjestää näitä palveluita, jos kunnat eivät ole tässä lainkaan mukana. Eli se on ehkä se asia, joka minusta pitää vielä pystyä tässä varmistamaan.

Sitten kun puhutaan siitä, mikä on missäkin päin maailmaa se järjestelmä ja toimiva malli: Täällä puhutaan myös tästä Tanskan joustoturvamallista, jossa paikallisella työvoimalla

Pöytäkirjan asiakohta PTK 37/2018 vp

matoimistolla on melko vapaat kädet palveluiden ja operationaalisten prosessien suunnittelussa kansallisella tasolla asetettujen reunaehtojen puitteissa. Jos tietoni Tanskan mallista ovat oikeat, niin siellä nimenomaan näillä yksityisillä palveluilla on todella merkittävä rooli helpommin työllistyvän väen keskuudessa mutta sitten taas kunnilla on vahva rooli vaikeimmin työllistyvien kohderyhmässä, eli se on yksi tapa tämä järjestää. No, Australiasta täällä on jo niin paljon puhuttukin, että en mene siihen enää, ja tosiaan tätä meidän malliamme ei voi verrata Australian malliin, mutta toki se kohta on viisasta ottaa sieltä huomioon. Riski siitä, että sitä kermankuorintaa tulee niihin palveluihin, joissa kohderyhmä on erittäin haasteellinen — se on minusta ihan aito huoli.

Ehkä sitten sellainen näkökulma siitä, mitä nämä TYP-palvelut ovat saaneet aikaan ja mitä ne eivät ole saaneet aikaan: siihenkin täällä löytyy sivulla 63 erinomainen kohta, jossa todetaan, että ”TYP-toiminnasta ovat vastausten perusteella hyötäneet henkilöt, jotka tarvitsevat henkilökohtaista palvelua ja ohjausta, ovat motivoituneita ottamaan sitä vastaan ja työllistymään ja joilla elämänhallinnan ongelmat eivät ole liian suuria.” Ja tämä on ehkä nyt se olennainen kysymys, että tämä ryhmä saadaan jatkossakin palveltua sillä tavalla, että me saamme heitä työelämään ja täyttämään osaltaan sitä ainakin joillakin aloilla jo olevaa työvoimapulaa. Toivottavasti, kun hallitus on muuten uudistanut mielestäni työmarkkinoita järkevällä tavalla, näitä työpaikkoja syntyy. Tämän näen tässä hyvin tärkeänä.

Arvoisa puhemies! Oikeastaan lopuksi olennainen kysymys tässä nyt on se, miten tämä allianssimalli pystyy sitten vastaamaan tähän tilanteeseen. Täällähän kyllä sanotaan sivulla 95, että allianssihankkeen osapuolina maakunta, kunnat sekä yksityiset ja kolmannen sektorin palveluiden tuottajat voivat suunnitella ja toteuttaa yhdessä ja siinä voi olla myös omaa palveluntuotantoa mukana. Eli tämä on nyt se olennainen kysymys, miten tämä sitten käytännössä pystytään järjestämään. Tässä yhteydessä toivon, että kun tätä eduskunnassa nyt perusteellisesti käsitellään, niin asia käydään hyvin tarkalleen läpi, jotta meillä säilyy se yhteinen, joka täällä varmasti on yhteinen, tahto hoitaa sekä helpommin työllistyvien että vaikeimmin työllistyvien ihmisten asiat tarkoituksenmukaisesti myös jatkossa. Tämä on se asian ydin, että tämä saadaan varmistettua.

15.35 Tarja Filatov sd: Arvoisa puhemies! On helppo olla edustaja Satosen kanssa samaa mieltä siitä analyysistä ja niistä esimerkeistä, joita nostitte esiin. Sitä me emme voi kiistää, että vaikka tämä laki antaa mahdollisuuden omaan tuotantoon, niin tämä vie työvoimapalvelut yksityisiin yrityksiin, siellä on niin paljon niitä elementtejä, jotka liittyvät markkinoiden ikään kuin rakentamiseen: nämä pilotit liittyvät markkinoiden rakentamiseen ja yksityisten palveluiden alalle tulemiseen. Tiettyyn pisteeseen asti se on hyvä asia, silloin, kun niillä on oma siivunsa sillä puolella, minkä ne osaavat, mutta jo nyt nämä markkinatoimijat ovat sanoneet, että kun tullaan vaikeasti työllistettäviin, niin heidän osaamisensa on rajallinen.

Jos me katsomme jo toteutettuja pilotteja, niin niissäkin näkyy se, että esimerkiksi Uudellamaalla, kun kyse oli nuorista hyvillä valmiuksilla varustetuista työttömistä, yksityinen palvelutuottaja sai aikaan tehokasta työnvälitystä. Mutta kun katsottiin ikääntyneitä ja katsottiin pitkäaikaistyöttömiä Pirkanmaalla, niin tulokset eivät olleet kovin hääppöisiä. Tämä ero meidän pitäisi nähdä. Itse uskon siihen, niin kuin äsken sanoin, että jos toimitaan kapealla sektorilla ja esimerkiksi välitetään tietyn toimialan työvoimaa, niin silloin varmasti yksityinen voi toimia tehokkaammin, kun se saa ihan luvalla keskittyä siihen omaan

Pöytäkirjan asiakohta PTK 37/2018 vp

siivuunsa eikä sen tarvitse hallita koko maailmaa, niin kuin julkisten tällä hetkellä on pitänyt.

Mutta sitä minä ihmettelen tässä mallissa, että kun meillä nyt jo nämä yksityiset työnvälittäjät toimivat täysin markkinaehtoisesti ilman, että sinne pistetään euron euroa, niin miksi meidän pitää luoda malli, jossa meidän pitää ruveta laittamaan sinne valtion rahaa. Tämä on se iso kysymys. Kun rahaa on liian vähän, niin miksi ottaa markkinoilta toimiva asia ikään kuin valtion ja kuntien veroeurojen syliin? Siksi en ymmärrä tätä yksityistä puolta, mikä tässä on.

Se on totta, että meidän nykyiset palvelumme eivät ole läheskään kaikilta osin toimivia. Siellä on resurssipulaa, siellä on monenlaisia ongelmia, ja varsinkin silloin, kun työttömyys nousee, resurssit kulkevat hitaasti perässä ja usein ei pääse asiakkaaksi. Näitä ongelmia meidän pitää korjata, mutta sitä minä en ymmärrä, että kun meillä on toimivia malleja, niin miksi ne rikotaan.

Toimivilla malleilla tarkoitan nyt esimerkiksi TYP-palveluita. TYP on tarkoitettu niille asiakkaille, jotka tarvitsevat monialaista palvelua, ja niin kuin edustaja Satonen sanoi, heidän kohdallansa se malli toimii. Sieltä on saatu työvoimaa jopa sellaisille työvoimapuolueille, joita meidän niin sanotut normaalit TE-palvelumme eivät ikinä pysty toteuttamaan. Sen takia minua surettää se, että tämä TYP-palvelu tässä purkautuu.

Ministerillä on hyvä usko siihen, että me saamme ikään kuin sote-keskukset ja työvoimapalvelut toimimaan yhteen, mutta minun on kyllä pakko epäillä sitä mallia, koska tosiasiallisesti, jos asiakkaat valitsevat, minne sote-keskukseen he menevät, silloin tällaista kokonaisuutta ei pysty rakentamaan. On eri asia silloin, kun kunta on tilaajana. Silloin pystytään sanomaan, että kunta, joka on järjestämisvastuussa ja tilaamisvastuussa, voi ikään kuin tilata sen kokonaisuuden, mutta maakunnat ovat toisenlaisessa roolissa. Ja uskallan väittää, että kun alueilla on tätä pohdittu, niin siellä ei ole tätä valinnanvapautta mietitty vaan on ajateltu ikään kuin sen vanhan kuntamallin kautta. Toivon, että ministeri kuvaisi minulle sen mallin, koska itse olen maakuntapäätäjää ja toivottavasti myös tuleva maakuntapäätäjää: mikä on se malli, jolla me järjestämme nämä palvelut sillä tavalla, että ne integroituvat? Minä, vaikka olenkin aika pitkään näiden asioiden kanssa puuhannut, en sitä kykene ymmärtämään näillä malleilla, jos katsotaan sotea ja katsotaan tätä kasvupalvelulakia.

Jos sitten ajatellaan vaikkapa Pirkanmaan esimerkkiä siitä, että tässä kokeilussa on saatu hyviä tuloksia, niin on vaikea nähdä, miten allianssi turvaisi sen, että tuo malli jatkuu. Siihen tulee uusia toimijoita, sitä joudutaan purkamaan tietyiltä osin, osa siitä toiminnasta jää kuntiin, ja on vaikea ajatella, että se pystyisi toimimaan, kuten kaikki hyvät esimerkit. Voi olla, että allianssimallilla päästään aika lähelle, mutta tässäkin on kysymys se, että kun joku jossakin toimii, niin miksi se pitää rikkoa. Miksi ei keskitytä niihin asioihin, jotka eivät toimi, ja korjata niitä?

Sitten jos ajatellaan ylipäätään tätä tilaaja—tuottaja-mallia: sitä on kokeiltu monessa kunnassa, ja sen uskottiin tuovan hyötyä ja kustannustehokkuutta, ja varmasti se toi kustannustehokkuutta. Kun julkisten palveluiden rinnalle, kunnallisten palveluiden rinnalle, tuli yksityisiä toimijoita, niin pystyttiin oppimaan toinen toiseltaan ja saatiin tietyllä tavalla esimerkiksi hintatietoisuutta aivan eri tasolle. Mutta samaan aikaan, kun kyse on julkisista viranomaistehtävistä, huomattiin, että tulee hyvin paljon päällekkäistä byrokratiaa. Vastuu katoaa sillä tavalla, että kun kunnalla on järjestämisvastuu ja sitten siellä on myös julkisia tuottajia ja yksityisiä tuottajia, niin ne, jotka järjestävät, eivät pääse sinne tuotan-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 37/2018 vp

topuolelle, mutta kansalaiset odottavat poliittisilta päättäjiltä sitä, että ne pystyvät vaikuttamaan molempiin puoliin. Ongelma oli se, että siellä tehtiin paljon päällekkäistä työtä ja monet asiat tippuivat väliin, ja tämän vuoksi kunnat ovat olleet luopumassa tilaaja—tuottaja-malleista. Elikkä voisi sanoa, että tämä ei ole niinkään uudistus tämä tilaaja—tuottaja-malli tai järjestäjän ja tuottajan erottaminen vaan se on ennemminkin vanhennus, jos katsotaan sitä, mitä Suomessa on tapahtunut.

Jompikumpi ministereistä, taisi olla ministeri Lintilä, sanoi, että tarvitaan suuremmat hartiat kuin kunta, ja olen samaa mieltä. Moni kunta on liian pieni hoitamaan työllisyyspalveluita, koska työssäkäyntialueet ovat paljon suurempia. Mutta nyt itse asiassa hartiat kapenevat, jos katsotaan valtion näkökulmasta. Meillä on ollut vähemmän TE-toimistoja kuin meillä nyt tulee olemaan maakuntia. Meillä on maakuntia, joissa on vähemmän asukkaita kuin isommissa maakunnissa työttömiä, jos vähän kärjistää — ei ehkä ihan mutta melkein, voi sanoa, työvoimaa ja työttömiä ainakin. Ja tämä tavallaan tuo hyvin epäsuhtaisen koon maakunnille, jotka tätä järjestävät.

Vieläkään en ole löytänyt täältä sitä kannustinta, joka ikään kuin turvaisi sen, että maakunnat ovat kiinnostuneita myös maakuntarajan ulkopuolella olevasta työvoiman saatavuudesta tai maakuntarajan ulkopuolella olevista työttömistä. Koska tämä rahoitusmalli lähtee omien työttömien määrästä, niin silloin tavallaan siihen, että palveltaisiin maakuntarajan ulkopuolella olevia yrityksiä ja niiden työvoiman tarpeita, pitäisi löytää ihan erilaiset kannustimet kuin tähän asti on ollut näkyvissä, koska se ei ole totta vieköön helppoa. Se on ollut vaikeaa vaikkapa ihan TE-toimistojen yhteisissä rahoituksissa. Joissakin liikennehankkeissa on näkynyt se, että kun vaihdetaan rahoittajaa, niin ei millään meinaa löytyä sellaista yhteistä allianssia, jolla jokin alue toimisi ehjästi, vaan ne jäävät sirpaleisiksi.

Sitten jos katsotaan — Australia on noussut tässä esimerkkinä esiin, samoin kuin Iso-Britannia — niin ylipäätään se yksityistämisen ajattelu on lähtenyt näistä aika kaukana meistä olevista maista. Ja siellä on ollut näkyvissä se iso riski, että ensin yksityiset tulevat markkinoille, siellä on kelvottomia toimijoita ja siellä on erittäin kelvollisia toimijoita, ja sitten kun ruvetaan karsimaan niitä kelvottomia toimijoita pois, niin sitten käy niin, että joudutaan lisäämään byrokratiaa. Ja se on ylipäätään tämän koko tilaaja—tuottaja-mallin ongelma: on jouduttu lisäämään raportointia, on jouduttu lisäämään erilaista valvontaa ja tuomaan säätelyä sinne sisään.

Itse olen ymmärtänyt, että tämän lain perusidea on ollut se, että vähennetään sitä sääntelyä ja niitä määrämuotoisia toimia, mitä meillä työvoimapolitiikassa on, ja annetaan ikään kuin yritysten innovoida. Mutta en voi ymmärtää sitä, miksei myös julkinen toimija voisi innovoida, niin kuin Tanskassa on tehty. Eli siellä on annettu jobcentereille ja kunnalliselle tasolle paljon tilaa toimia, mutta se on kuitenkin ollut julkinen toimija, joka siellä on ollut näiden vaikeasti työllistyvien kohdalla. Mutta nyt tässä luotetaan ikään kuin yrityksiin, ja uskon, että varmasti sieltä tulee myös hyviä yritystoimijoita, mutta tulee myös onnen onkijoita.

Olen itse ollut aikanaan ministeri silloin, kun kokeiltiin työn etsintäpalvelua, jossa meillä oli kilpailutus, jossa haettiin yrityksiä, jotka toimisivat työnvälittäjinä tietyille kohderyhmälle ja saisivat palkkion silloin, kun ovat tehneet tulosta. Kun noita tarjouspyyntöjä katsoi, niin pystyi etukäteen sanomaan, että tuo tekee tulosta, nuo eivät tee, koska siellä oli ikään kuin aliarvioitu se haaste, mikä on edessä. [Puhemies koputtaa] Pelkään, että tässä käy samalla tavalla.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 37/2018 vp

Puhemies Paula Risikko: Edustaja Filatovilla on mennyt jo aika paljon ylitse aika. 7 minuuttia on se, joka on sovittu tälle päivälle. [Tarja Filatov: Tälle päivälle. Okei, sitten pyydän uuden puheenvuoron.] Mutta olisiko siinä ollut vain vähän jäljellä? [Tarja Filatov: Ei.] — Eli paljon jäljellä. Seuraava puheenvuoro tulee sitten myöhemmin.

Kuten muistatte, olemme sopineet istuntoihin uusia käytäntöjä: 7 minuuttia ja sitten pakalta 3 minuuttia. Nämä on otettu tänään käyttöön, ja tuossa istunnon alussa ne totesin. — Edustaja Paatero, olkaa hyvä.

15.44 Sirpa Paatero sd: Arvoisa rouva puhemies! Kasvupalvelulaki on yksi näistä osista, jonka nyt pitäisi valmistua muutamassa seuraavassa viikossa osana isoa kokonaisuutta, joka itse asiassa lähti siitä ajatuksesta, että meillä oli tarve uudistaa sosiaali- ja terveyspalveluita. Sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistaminen, joka viime hallituskauden lopulla oli kahdeksan puolueen yhteinen tahtotila, jäi silloin ihan viittä vaille valmiiksi, ja kuvittelin — näin sitä ihminen erehtyy — että se on se malli, millä jatketaan, kunnes 2015 syksyllä olin tilaisuudessa, jossa minulle selvisi, että emme me ole tekemässä sote-uudistusta vaan nyt ollaan tekemässä laaja-alaista maakuntahallintouudistusta, minkä jälkeen yhtäkkiä tähän sote-uudistukseen yhdistettiin kaikki ely ja avit ja kunnista paljon muitakin tehtäviä, muun muassa ympäristö-, terveydenhuolto-, lomituspalveluita ynnä muuta.

Nyt, kun kuuntelee tämän päivän keskustelua ja montaa muuta näistä palasista, mitä eduskuntasaliin on tuotu, tuntuu, että lähes meillä kaikilla alkaa olla semmoinen olo, että tätä kokonaisuutta ei hallita. Sen näkee tästä keskustelusta mutta myöskin näistä hallituksen esityksistä. Nämä limittäin menevät kohdat olisi ollut mahdollista välttää niin, että oltaisiin edetty vaiheittain: joko vaiheittain aikataulullisesti — jaksottamalla pidemmälle jaksolle; tai vaiheittain asia kerrallaan — olisi tehty ensin sotea, sitten siirrytty valtion aluehallinnon muuttamiseen; tai esimerkiksi alueittain, kuten meillä on esimerkki vaikkapa peruskoulun tulemisesta — siinä oli vain peruskoulu, ei koko koulutusjärjestelmää, ja silti se tehtiin niin, että lähdettiin eri alueilta Suomessa rakentamaan sitä. Nyt mitään tätä vaiheistusta, mitä olisi ollut mahdollista tehdä, ei tehdä vaan tällä hetkellä ollaan tekemässä yön yli sekä valtion aluehallintouudistus että sote-uudistus että kuntien tehtävien muutokset. Epäilen, että tästä ei välttämättä kaikkia riskejä osata havaita.

Tässä siis tämän kasvupalvelulain osalta on tulossa kaksi isoa muutosta: Toinen on tämä tilaaja—tuottajan erottaminen siellä sote-palveluissa, mikä tarkoittaa siis sitä, että siirrytään malliin, jossa yksityisille tarjotaan niitä satoja miljoonia, kun kerran maakuntien niitä palveluita oletetaan ostavan. Ja sitten toinen on tämä kuntien tehtävien vähentäminen elikkä kuntapuolelta tämän jättäminen ainoastaan sakkomaksujen maksettavaksi. Jos olen ymmärtänyt oikein — toivottavasti ministerit korjaavat, jos olen väärässä — niin näistä sakkomaksuista, jotka tällä hetkellä on, on yhä edelleen jäämässä kuntien maksettavaksi noin puolet, vaikka kunnilta viedään kaikki välineet, millä tätä työllisyydenhoitoa kunnissa voitaisiin järjestää, niin ne pilotit, työllistämiskokeilut kuin TYPit elikkä työvoiman palvelukeskukset ollaan kunnilta viemässä pois. Tästä olen hyvin surullinen, sillä etenkin suuremmissa kaupungeissa olisi ollut tahtoa, ei vain pääkaupunkiseudulla vaan yksittäisissä kaupungeissakin, halukkuutta järjestää tätä.

Erityisesti kun katsotaan aktiivista työvoimapolitiikkaa vaikkapa nuorten osalta, joilla kytköksen koulumaailmaan tulee olla vahva — meillä on etsivää nuorisotyötä, meillä on Ohjaamo-palveluita, meillä on nuorten työpajoja, joissa osin ollaan koulun sisällä eli ne on organisoitu niin, että ne ovat toisen asteen koulutuksen sisällä, osassa ne ovat nuorisotoi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 37/2018 vp

men sisällä ja osassa ne on tehty säätiöiksi ja muuta — niin nyt tämä kytkös katkaistaan ja se yhteys sinne koulutuspuolelle heikkenee. Samalla tavalla, jos ajatellaan, että meillä aikuisten koulutus on siirretty myöskin sinne toisen asteen sisälle, niin miten se onnistuu sieltä tämän työllisyydenhoidon osalta?

Suurin huoli on tietysti osatyökykyisten, pitkäaikaistyöttömien ja vaikeasti työllistettävien osalta. Äsken oli hyvää keskustelua kermankuorinnasta, ihan samaa, mitä on keskusteltu sote-palveluiden osalta. Oletettavasti se tulee toteutumaan myöskin kasvupalveluiden osalta niin, että ne yritykset, jotka edustaja Filatovin äsken kuvaamalla keinolla nyt ovat tuottaneet yksityisiä työllistämispalveluita ihan omine toimineen, saavat sen veronmaksajien rahoilla ja hoitavat yhä edelleen vain ne kaikkein helpoimmin työpaikan löytävät ihmiset. Me emme siis vastaa tällä siihen huoleen, kun täällä tiedetään, että yhä edelleen meillä on siis tällä hetkellä esimerkiksi piilotyöttömiä enemmän tänään kuin kymmenen vuotta sitten, niitä ihmisiä, jotka eivät enää edes jaksu kirjautua työttömäksi. Miten tämä uudistus vastaa näiden ihmisten löytymiseen sinne palveluiden pariin?

Sitten on nämä keskustelut tästä, miksi me emme yhä edelleen voisi tässä, niin kuin monessa muussakin, seurata muita Pohjoismaita — Tanskaa, jossa on vahva kuntapohja, tai sitten Ruotsia, muitakin Euroopan maita, missä on tämmöisiä malleja, joissa se julkinen puoli ja kunta ovat vahvasti valtion ja yksityisten kanssa — vaan nyt haetaan esimerkkiä Britanniasta tai Australiasta, joissa on täysin yksityiseen perustuvat työvoimapalvelut. En ymmärrä, miksi me haluamme pois pohjoismaisesta hyvinvointiyhteiskuntamallista ja tästä perusajattelusta, mitenkä asioita hoidetaan.

Yleiskatteinen rahoitus on ollut hankala tässä keskustelussa ja tulee olemaan sitä. Huollissani olen myöskin valtion keinoista työvoimapalveluiden hoitoon ja ohjaamiseen vaikakapa tämmöisissä Uudenkaupungin autotehtaan tilanteissa, eli valtiolla ei ole tulevaisuudessa keinoa näitä hoitaa, kun ne menevät niin, että jokainen maakunta hoitaa itse oman maakuntansa työttömien ja työllisyyden hoidon.

Seuraava huoleni liittyy myöskin näiden kuntien, kaupunkien osalta, jotka ovat Suomen elinvoima, kaupunkien osalta, jotka hoitavat Suomen kasvun, siihen, miten — tässä tapauksessa, kun vastuu siirtyy maakunnille ja kun meillä on kuntien yhteisinä yhtiöinä paljon elinkeinoyhtiöitä — se yhteys kaavoituksen, elinkeinoyhtiöiden ja tämän maakunnallisen elinvoiman tuomisen kanssa tullaan toteuttamaan. Minulle ei ole vielä selvinnyt, mitenkä. [Puhemies koputtaa]

Eliikkä monta kysymysmerkkiä vielä löytyy.

Puhemies Paula Risikko: Pyydän kiinnittämään huomiota 7 minuuttiin, koska me vaihdamme aihetta kello 16.

15.52 **Sari Essayah kd:** Arvoisa rouva puhemies! Kasvupalvelut ovat jääneet pahasti sote-keskustelun varjoon, vaikka kyse on kyllä koko kansantalouden kannalta aivan keskeisistä palveluista, kun puhutaan työllisyydestä ja yrittäjyydestä.

Hallituksen sopima kasvupalveluiden allianssimalli on sekava kokonaisuus, niin kuin täällä monessa puheenvuorossa on tullut esille. Käytännössä tämä malli jättää auki näitten eri toimijoiden roolit kasvu- ja työllisyyspalveluitten toteuttajina. Tietysti tässä aina vedotaan siihen, että maakunta sitten implementoi tämän kaiken, mutta, niin kuin täällä on käynyt puheenvuoroissa ilmi, esimerkiksi sen vuoksi, että rahoitus on yleiskatteellista, hyvin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 37/2018 vp

herkästi käy niin, että soten syödessä suurimman osan rahoituksesta kasvupalvelut jäävät sitten mopen osalle.

Tarkoitus on myöhemmin sopia myös kuntien, yritysten ja kolmannen sektorin roolit, ja säädöksiä ei ole sen paremmin nykyisiä TE-keskuksia vastaavista asiointipisteistä kuin myöskään niistä määrääjoista, miten nopeasti työttömän tulisi näihin palveluihin päästä, mutta sen sijaan näistä puhelin- ja internetpalveluista on ohjeistusta, ja tämä huolettaa. Täällä on tullut useammassa puheenvuorossa esille se, että erityisesti heikommassa työmarkkina-asemassa olevat jäävät tällaisissa nettityökkäreissä jalkoihin, puhumattakaan sitten niistä, jotka tarvitsisivat siihen rinnalle myöskin sosiaalipalveluja. On jokseenkin nurinkurista, että työttömien palveluja ollaan viemässä enenevässä määrin etäpalveluiksi, kun kuitenkin nämä muun muassa Pirkanmaan kokeilut osoittavat sen, että mitä enemmän on henkilökohtaista ja naamakkain asioinnissa tapahtuvaa palvelua, sen parempaa tulosta se tuottaa.

En sano, että tämä nykytilanne on jotenkin ihanteellinen. Kaiken kaikkiaan meillä ehkä työttömien kohdalla on se, että meillä kohdellaan työttömiä vähän niin kuin bulkkitavarana, niin että ikään kuin sama palvelu toimisi kaikkien kohdalla. Me tiedämme, että meillä tänäkin päivänä paljon on siellä työttömissä työnhakijoissa muun muassa erilaisista päihdeongelmista ja mielenterveysongelmista kärsiviä, joitten elämän, voisiko sanoa, haasteista työttömyys saattaa loppujen lopuksi olla niitä pienimpiä, ja heidän kohdallaan sosiaali- ja terveyspuolen päihde- ja mielenterveyspalveluihin pääsy olisi aivan ensisijaisista. Toisaalta meillä on siellä työnhakijoita, joilla on päivittämätön koulutus tai joilta puuttuu se koulutus. He ovat esimerkiksi jääneet ikääntyvissä vuosissa työttömäksi, ja silloin tarvitaan koulutusta, jolla voidaan päivittää sitä osaamista, ja toki varmasti myös muuntyyppistä tukea siihen, että työelämään vielä päästään. Sitten on toki niitäkin työttömiä, jotka hyvin nopeasti pääsevät takaisin sinne työmarkkinoille, he ikään kuin vain pyörähtävät siellä työttömyydessä, ja esimerkiksi tämäntyyppisten työttömien kohdalla varmasti on sitten mahdollisuutta myöskin erityyppisillä yksityisillä työvälytyspalveluilla, jotka voivat olla lisänä tarjoamassa sitä, mistä löytyy sitten rekrytointia tämäntyyppisille osaajille, jotka hyvin nopeasti kyllä löytävät tiensä takaisin työmarkkinoille. Mutta ongelma on tällä hetkellä se, että näitä kaikkia kolmea ihmisryhmää meillä yritetään kohdella samalla tavoin, ja ikävä kyllä tämä allianssimalli ei minusta ole tuomassa varsinaista selkeyttä tähän ongelman ytimeen.

Tätä kolmannen sektorin roolia, jonka nostin tuossa kysymyksessä esille, ja en siihen ministeriltä saanut vielä vastausta, kyllä tulisi myöskin selkeyttää. Että yhdistys- ja säätiöpohjalta toimivat erilaiset yhdistykset, työttömien yhdistykset, työpajat ynnä muut, tekevät tosi arvokasta työtä osatyökykyisten ja pitkäaikaistyöttömien osallistamisessa, ja näitten toimijoitten ehkä pitää olla mukana sitten markkinaehtoisesti, saatetaan muutoin aiheuttaa jonkun sortin kilpailuneutraliteettiongelmia. Tämä on minun käsittääkseni vähän epäselvää niin siellä sote-puolella kuin myöskin täällä kasvupalveluitten puolella, että pitääkö näitten erilaisten yhdistysten siltä osin kuin ne ovat mukana tarjoamassa palveluita ja jos ne saavat yhteiskunnan tukea... Silloin nämä EU:n kilpailuneutraliteettisäännökset astuvat voimaan, ja silloin todennäköisesti kai pitää sitten tehdä yhtiöittämisä. Tämä on jäänyt kyllä hämmentävän epäselväksi. Siellä käsittääkseni on tämmöinen yhden naisen selvityshenkilö, joka tätä yrittää tutkia, mutta onko sieltä sitten vielä tullut linjausta tältä osin?

Sitten välityömarkkinat: Tämä on myöskin tärkeää, ja toivoisin, että tässä yhteydessä tässä toimittaisiin, ja olen ministeri Lindströmiin tästä henkilökohtaisestikin vedonnut.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 37/2018 vp

Meillä tästä sosiaalisten yritysten lainsäädännöstä tehtiin vähän liian tiukka aikoinaan, silloin kun edustaja Filatov oli ministerinä ja sitä tehtiin Suomeen. Silloinkin pelättiin kilpailuneutraliteettiongelmia. Kuitenkin tällaiset niin sanotut välityömarkkinat mahdollistaisivat monenlaisten erilaisten ryhmien, muun muassa vammaisten, pitkäaikaissairaitten ja osatyökykyisten, mukaan tuleminen sinne työmarkkinoille räätälöidyillä toimenpiteillä, ja nämä yritysmuodot kaipaisivat kehitystä. Tällä hetkellä Suomessa on vähän se ajatus, että näitä oltaisiin ajamassa kokonaan alas, tai sellaista selvitystä oltiin tekemässä, mutta ministeri onneksi korjasi ja teki korjausliikettä siinä, kiitos siitä. Toivoisin, että tätä lainsäädäntöä vielä kerettäisiin tällä hallituskaudella olla uudistamassa, koska on selvää, että silloin kun ollaan noususuhdanteessa ja talouselämällä menee hyvin, imua on sinne työmarkkinoille, myöskin niillä ihmisillä, joilla on heikompi työmarkkina-asema. Sitten meillä on niitä vammaisia, osatyökykyisiä ja pitkäaikaissairaita, jotka saattaisivat räätälöidyillä toimenpiteillä esimerkiksi jättää eläkkeensä lepäämään, ja siinä mielessä olisi tosi tärkeää, että myöskin nämä ihmiset pääsisivät mukaan.

Arvoisa puhemies! Ehkä vielä sananen siitä, että meillä tällä hetkellä ei ole selkeyttä tässä rahoituspuolesta, ja siksi olisi tärkeää, että kun asiakkaalle tehdään palvelutarpeen arviointi ja myöskin työllistämissuunnitelma, se olisi myös tulevaisuudessa tällainen viranomaistehtävä, koska jos nämä asiakkaan palvelutarpeen arvioinnit ja työllistämissuunnitelman laadinnat ja myöskin palveluitten tuottaminen tapahtuvat kaikki mahdollisesti tulevaisuudessa yksityisen tahon toimesta mutta sitten näitten kulujen maksaminen kuitenkin tapahtuu julkisilla varoilla, niin on hyvin helppoa, että synnytetään sellainen maksuautomaatti tai menoautomaatti, jonka valvomista ja kulujen hallintaa voi olla aika mahdoton seurata. Kun tässä ei ilmeisesti ole minkäänlaista kapitaatorahoitusta tai vastaavaa ajateltu tänne työllistämispalveluihin, niin jää kysymysmerkiksi, miten tämä rahoitus on tarkoitus näiltä osin hoitaa.

Tietysti kun tästä puuttuu tätä lainsäädäntöä, näihin kysymyksiin emme vielä tänään varmaankaan pysty saamaan edes vastausta, mutta tässä päällimmäisiä. — Kiitoksia.

Puhemies Paula Risikko: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Keskustelu keskeytettiin kello 15.59.

Keskustelua jatkettiin kello 21.31.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn 3. asiakohdan käsittelyä.

21.31 Mirja Vehkaperä kesk: Arvoisa puhemies! Suomeen rakennetaan parhaillaan historiallista maakuntahallintoa. Siirrymme kolmitasoiseen hallintoon, jossa kunnat ja kaupungit, seuraavalla tasolla maakunnat, ja sen jälkeen valtakunnan taso, valtiovallan taso, pitävät huolta siitä, että Suomessa on laadukkaat ja hyvät palvelut ja hallinto. Jokaisen maakunnan elinvoimaa lähdetään hakemaan ja korostamaan maakunnan tarpeista ja näkökulmasta lähtien. Resursseja myöskin yhdistetään, eri tahojen rahoitusta ja myöskin pää-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 37/2018 vp

tösvaltaa yhdistetään. Jatkossa meillä olisi päätöksentekovalta vaaleilla, suoralla vaalilla, valituilla päättäjillä. Tämä on kansanvallan hyvä asia, koska juuri vaaleilla valitut alueen ihmiset tietävät oman alueensa tarpeet ja palveluiden riittävyyden. Nyt yli 400 hallintohimeliä poistetaan ja tilalle tulee 18 itsehallinnollista maakuntaa. Uudistus tehdään, jotta vauhditetaan kasvua ja tuetaan jokaisen alueen vahvuuksia, edistetään työpaikkojen syntyä, sujuvoitetaan yritysten arkea ja tehdään maakunnan asukkaille vaivattomammaksi asioimista viranomaisten kanssa.

Kasvupalvelulain uudistuksessa on kyse siitä, että me sisältöjä ja palvelurakennetta kehitämme asiakaslähtöisesti. Kasvupalveluilla tarkoitetaan työnhakijoiden, työnantajien ja yritysten palveluja. Kasvupalveluja ovat esimerkiksi työnvälitys, työnhakijoiden osaamisen kehittäminen, rekrytointipalvelut ja erilaiset tuet ja asiantuntijapalvelut yritysten liiketoiminnan kehittämiseksi. Otetaan esimerkiksi vaikka aktiivimalli. Hallituksen kehysriihessä annettiin työllisyysratsauksiin TE-keskuksille yli 200 henkilötöyvoiman lisäys varmistamaan se, että aktiivimallin piirissä olevien työttömien palvelut ja tarpeet tulevat huomioiduiksi. Tämä on hyvä asia. Samalla kun aktiivimallia mietitään ihan syvällisesti, tiedämme, että työttömät ja työtä hakevat tarvitsevat hyvin monipuolisia työvoimapalveluita, ja tämän tarpeen tyydyttämiseksi juuri kasvupalveluilla halutaan taata alueilla nämä palvelut.

Yritys- ja työllisyyspalvelut eli ely-keskusten ja TE-toimistojen yritys- ja työllisyyspalvelut yhdistetään nyt sitten uusiksi kasvupalveluiksi. Kasvupalveluilla tuetaan työllistymistä ja autetaan työnhakijoita uuden työpaikan löytämisessä, samalla edistetään yritystoimintaa, yritysten kasvua, uudistumista ja kansainvälistymistä ja kolmanneksi vielä vastaan työmarkkinoiden muutoksiin ja turvataan osaavan työvoiman saatavuus. Pidän tärkeänä, että maakunnille tulee tällainen periaatteellinen yhden luukun malli siihen, että me vastaamme työttömien tarpeeseen mutta toisaalta työelämän vaatimuksiin ja työnantajien toiveisiin ja terveisiin.

Salissa on puhuttu tänään myöskin kohtaanto-ongelmasta, siis siitä, että meillä on hyvin paljon avoimia työpaikkoja, työtehtäviä, ja myöskin työvoimapula eri puolilla Suomea erilaisissa työtehtävissä. Tulevien maakuntien tehtävänä olisi myös edesauttaa ja tehostaa työtä vailla olevien ja työpaikkojen kohtaamista näillä alueilla. Samalla maakunnilla on edelleen jatkossa ennakointitehtävä koulutuksen osalta, siis sen osalta, mitä työvoimatarpeita näillä erilaisilla alueilla on ja minkälaista koulutusta tulee järjestää. Ja pidän tärkeänä tätä allianssimallia, jossa kuntien elinvoimaa lisätään erilaisilla sopimuksilla, jossa kunnat ja kaupungit tekevät maakunnan kanssa sitten sopimuksen siitä, miten erilaiset palvelut eri järjestelmillä toteutetaan.

21.37 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Kasvupalveluiden tarkoituksena on edistää työllisyyttä, työllistymistä ja yritysten toimintaedellytyksiä. Ne tulevat olemaan yksi maakunnan tärkeimmistä tehtävistä sotien rinnalla.

Tällä nyt käsittelyssä olevalla kasvupalvelulailla siirretään kasvupalvelujen järjestämisvastuu maakunnille. Rekrytointi- ja osaamispalvelut, palkkatuki ja starttiraha siirtyvät kuntien TE-keskuksilta. Yritysten kasvu-, kansainvälistymis- ja tki-palvelut tulevat ely-keskuksilta. Maakuntien aluekehitystehtävät periytyvät nykyisiltä maakunnilta.

Maakuntauudistuksen yhteydessä ei kuitenkaan siirry pelkästään palvelujen järjestämisvastuu. Samalla myllätään myös kasvupalveluiden tuottaminen. Hallitus aikoo ulottaa yk-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 37/2018 vp

sityistämisen ja valinnanvapauden soten lisäksi myös kasvupalveluihin. Nykyisestä julkisesta palveluntuotannosta siirrytään monituottajamalliin.

Arvoisa puhemies! Kasvupalvelujen siirtäminen maakunnan tehtäväksi ei välttämättä ole huono idea. Maakunta pystyy järjestämään työllistymispalvelut koko työssäkäyntialuetta silmällä pitäen. Samalla palvelut voidaan suunnata ja painottaa eri maakuntien tarpeiden mukaan. On kuitenkin syytä pitää mielessä, että työvoiman olisi hyvä liikkua myös työssäkäyntialueiden välillä, ei pelkästään niiden sisällä. Maakuntien välistä yhteistyötä siis tarvitaan.

Yhteistyötä tarvitaan myös maakunnan sisällä. Moni pitkäaikaistyötön tarvitsee työkyvyn parantamiseksi työllistymispalvelujen lisäksi myös sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluita. Maakunnassa ne on mahdollista saada samalta järjestäjältä, näin ainakin teoriassa. Käytännössä sote- ja työllisyyspalveluilla tulee olemaan eri tuottaja, vaikka järjestäjä onkin sama. Palvelut tuottaa yksityinen yritys tai maakunnan omistama yksikkö. Asiakastietoa tuottajien välillä ei pystytä tietosuojasyistä siirtämään yhtään sen paremmin kuin nytkään. Tämä seinä kasvupalvelujen ja soten välillä voitaisiin purkaa, jos molemmat palvelut tuottaisi julkinen sektori — tieto liikkuisi, ja asiakas saisi palvelut yhdeltä luukulta.

Arvoisa puhemies! Kasvupalveluissa valinnanvapaus tarkoittaa, että henkilö saa valita palveluntuottajan, jos sama palvelu on tarjolla usealla eri tuottajalla. Se, kuinka paljon valinnanvaraa ihmisellä käytännössä on, tulee riippumaan maakunnasta. Valinnanvapaus keskittyy suurimpiin kaupunkeihin niin työllisyyspalveluissa kuin sotessa. Vaikeimman työllisyyden alueella valinnanvapautta tulee olemaan huomattavasti vähemmän. Myös vaikeimmin työllistettävät uhkaavat jäädä osattomiksi valinnanvapauden hyödyistä hallituksen esityksen vaikutusarvion mukaan. Yrityksillä ei tällä hetkellä ole sellaista osaamista, jolla esimerkiksi pitkäaikaistyöttömiä tai muita vaikeasti työllistyviä pystyttäisiin auttamaan työmarkkinoille. Tämä joudutaan myöntämään hallituksen esityksen perusteluissakin.

Ulkoistus ei myöskään automaattisesti takaa parempia tuloksia. Kansainvälisen vertailun ja Suomessa toteutettujen pilottien tulosten perusteella yksityiset palvelut pystyvät julkista työnvälitystä parempiin tuloksiin vain joissakin olosuhteissa. Monissa tapauksissa julkinen sektori osoittautui yhtä tehokkaaksi tai tehokkaammaksikin. Suomen julkinen hallinto arvioitiin vuonna 2016 maailman parhaaksi. Siksi vaatii todella paljon yksityisiltä palveluntuottajilta pystyä parempaan.

Arvoisa puhemies! Kasvupalvelut rahoitettaisiin tulevien maakuntien yleiskatteesta. Se tarkoittaa, että työllistämistoimien rahoitus tulee samasta potista kuin sote-rahoitus. Tämä asettaa työpaikat ja lonkkaleikkaukset vastakkain. Jotta soten tavoitteeseen 3 miljardin kustannusten kasvun hillitsemisestä päästään, tulevilla maakunnilla on tiedossa todella tiukka talouskuri. Työllisyyspalveluista on helpompi leikata kuin sotesta, siitä huolimatta että tehokkaat työllisyyspalvelut voisivat ennaltaehkäistä sote-palvelujen tarvetta ja olla myös halvempia tuottaa.

Tällä hetkellä talouskasvu parantaa työllisyyttä, mutta miten käy, kun suhdanteet kääntyvät? Maakunnat tarvitsevat riittävän rahoituksen voidakseen tukea työllisyyttä myös huonoina aikoina. Paras tapa turvata se on antaa maakunnille verotusoikeus.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.